

1 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Sven-Erik Österberg som ledamot i konstitutionsutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade vald till

ledamot i konstitutionsutskottet
Sven-Erik Österberg (S)

2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelse:

Interpellation 2010/11:288

Till riksdagen

Interpellation 2010/11:288 Regeringens energipolitik
av Lars Johansson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 12 april 2011.

Skälet till dröjsmålet är planerade nationella och utrikes resor.

Stockholm den 7 april 2011

Näringsdepartementet

Maud Olofsson (C)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

3 § Svar på interpellation 2010/11:273 om ungdomars intresse för yrkesprogram

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Mikael Damberg har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder mot bakgrund av preliminära uppgifter från vissa kommuner som visar på minskat intresse för yrkesutbildning i gymnasieskolan.

Mikael Damberg stöder sin fråga på preliminär ansökningsstatistik inför hösten 2011 från tre storstadsregioner och pekar ut den nya gymnasieskolan som orsaken bakom siffrorna. Interpellanten har rätt i det avseendet att medieprogrammets upphörande innebär att underlaget för yrkesprogram bara av den anledningen minskar med 9 procent i och med att medieprogrammet förs över till den studieförberedande sektorn. Den minskningen är dock en statistisk synvilla, eftersom nuvarande medieprogram har en svag koppling till arbetsmarknaden och i realiteten knappast har fungerat som yrkesförberedande.

Skolverket publicerade statistik för läsåret 2010/11 för bara några veckor sedan. Av den statistiken framgår att antalet elever i årskurs 1 på de yrkesförberedande programmen *innevarande* läsår, med den hittillsvarande gymnasiereformen, har minskat med 6,6 procent jämfört med läsåret innan, medan antalet elever i årskurs 1 på studieförberedande program ökat.

Denna trend mot ett minskat intresse för de yrkesförberedande programmen började redan hösten 2008, varför orsakerna måste sökas bredare än i gymnasiereformen. Vi ser en nedgång av ansökningarna till yrkesprogrammen sedan finanskrisen började och arbetsmarknaden blev osäker. Även tidigare erfarenheter indikerar att eleverna, framför allt på vissa yrkesprogram, är känsliga för konjunkturförändringar. Den ekonomiska krisen kan därför ha inverkat på elevernas val.

Jag vill ändå säga att om det är så att fler elever söker sig till högskoleförberedande program som kräver större studiesträngning är det inte ett problem. I grund och botten är det viktigaste inte hur många som söker till olika program utan hur många som framgångsrikt avslutar sina studier. Yrkesutbildningen måste därför hålla god kvalitet och leda till etablering på arbetsmarknaden.

Ett viktigt inslag i reformen är att öka arbetslivets inflytande över yrkesutbildningens innehåll och utformning. Detta möjliggörs bland annat genom införandet av nationella råd knutna till respektive yrkesprogram. Råden ger möjlighet till kontinuerlig dialog mellan Skolverket och de olika branschernas företrädare om behovet av förändringar av utbildningen och förnyelse med anledning av till exempel den tekniska utvecklingen. Genom införandet av gymnasial lärlingsutbildning som en alternativ utbildningsform inom yrkesprogrammen skapas ytterligare en möjlighet att tillgodose arbetslivets kompetensförsörjning.

Eleverna på yrkesprogram får från hösten 2011 en bättre yrkesutbildning än tidigare genom att utrymmet för yrkesämnen ökar. De har dessutom rätt att läsa de kurser som behövs för grundläggande behörighet till högre utbildning under tiden i gymnasieskolan eller senare i vuxenutbildningen.

Inom Utbildningsdepartementet har det också tagits fram ett förslag som bland annat innebär att även om elever med yrkesexamen läser in grundläggande behörighet i komvux hamnar de i samma kvotgrupp som de elever som läst in grundläggande behörighet i gymnasieskolan. Förslaget är nu ute på remiss.

Studie- och yrkesvägledning har en mycket viktig funktion i arbetet med att sprida korrekt och fyllig information om den nya gymnasieskolans möjligheter. Jag kommer självfallet att noggrant följa gymnasiereformens genomförande.

Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! Bakgrunden till den här interpellationen är naturligtvis att det i år är första gången som högstadieskolorna väljer till den nya gymnasieskolan. Preliminära uppgifter visar ganska tydligt att intresset för att välja yrkesförberedande program minskar. Det är en ganska tydlig tendens. Tittar man särskilt på storstadsregionerna ser man ett tapp i Stockholm och Göteborg på 30 procent jämfört med förra året, vilket är en dramatisk förändring.

Det är ett tydligt trendbrott, för jämför man med läsåret 2009/10 och 2010/11 syns inga tydliga skillnader. Då är det rimligt att anta att det är någonting som har hänt nu som föranleder den stora dippen av sökande till de yrkesförberedande programmen.

Jag menar att det här är allvarligt, och jag tycker att det är intressant att statsrådet ändå problematiserar kring det. Jag hoppas att han vill vara tydlig i den här debatten och säga att ett av syftena med den nya gymnasieskolan Gy 2007 men också Gy 2011 faktiskt var att öka statusen och kvaliteten på de yrkesförberedande programmen, eftersom vi ser att det finns ett stort behov på arbetsmarknaden av yrkesutbildad arbetskraft.

Vi socialdemokrater har under hela den här processen varnat regeringen för att de förändringar som ni har genomfört skulle kunna få exakt dessa konsekvenser. Vi har menat att unga människor i dag inte redan vid gymnasievalet vill välja bort utvecklingsmöjligheten. Det blir svårare, stökigare och krångligare att nå en behörighet till exempel till högskolestudier senare i livet om man väljer ett yrkesförberedande program.

Därför tror jag att många ungdomar har valt strategiskt. De har valt ett studieförberedande program för att ha alla dörrar öppna inför framtiden. Det resulterar i att ett antal elever som egentligen skulle vilja gå på ett yrkesförberedande program väljer bort det för säkerhets skull. Det har vi inte riktigt råd med i Sverige. Vi behöver alla yrkesförberedande program vi kan få och fler ungdomar som väljer dessa program för att tillgodose arbetsmarknadens behov.

Det är tydligt att flera branscher – byggbranschen, handeln, industrin – står inför svåra rekryteringsproblem där det ändå finns möjlighet att ganska snabbt få arbete. Om vi då får en dip i antalet elever som väljer yrkesförberedande program får vi en ännu mer absurd situation på den svenska arbetsmarknaden med en väldigt hög ungdomsarbetslöshet samtidigt som vi fortfarande har brist på arbetskraft inom viktiga sektorer.

Jag tycker alltså inte att detta bara är en fråga om ungdomars val. Det handlar också om Sveriges konkurrenskraft och vår tillväxt att vi lyckas hålla hög kvalitet på de yrkesförberedande programmen så att många unga människor väljer den karriärmöjligheten.

I min interpellation avslutar jag med en fråga: Avser utbildningsministern att vidta några åtgärder mot bakgrund av de uppgifter som visar på minskat intresse för yrkesutbildning på gymnasiet?

Läser man svaret är det inte riktigt tydligt. Min fråga kvarstår alltså: Avser utbildningsministern att vidta några åtgärder mot bakgrund av att de preliminära siffrorna visar att intresset för de yrkesförberedande programmen rasar, framför allt i de stora städerna?

Anf. 3 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Vi är tacksamma för att Socialdemokraterna lyfter upp denna fråga. Det är viktigt att problematisera, precis som Mikael Damberg försöker göra i interpellationsdebatten. Man undrar ibland när man sitter och lyssnar på Mikael Damberg om syftet med interpellationen är att fokusera på kvaliteten och arbetsmarknadskopplingen eller det han efterfrågar när det gäller ansökningar till yrkesprogrammen. När man skrapar lite på ytan och lyssnar "mellan raderna" kan man notera att kritiken riktas mot att de här programmen inte ger högskolebehörighet. Det är i alla fall så jag tolkar det första anförandet som Mikael Damberg håller.

Låt mig ta några exempel för att illustrera. Jag tycker att Mikael Damberg drar för hastiga slutsatser. Det var precis som när vi hösten 2008 införde försöket med lärlingsutbildningar. Vi fick frågor direkt, från första dagen: Oj, varför är det så få sökande till lärlingsutbildningarna?

I försöksverksamheten söker man till ett vanligt program, och termin 2 söker man till lärlingsutbildningen. Det som sägs är ett sätt att underminera reformen. Jag menar att Mikael Damberg inte har några andra motiv här än att underminera gymnasiereformen.

Vi vill lyfta yrkesprogrammen. Vi vill införa riktiga lärlingsutbildningar som har koppling och aktualitet till arbetsmarknaden. Så har ju inte yrkesutbildningarna varit. Det är därför den här reformen behövs. Hela interpellationen andas negativitet gentemot yrkesutbildningarna när Damberg säger att det kommer att bli betydligt svårare att studera vidare efter studentexamen. Jag delar inte den uppfattningen.

Ta exempelvis Barn och fritid. De som förut ville läsa beteendevetenskap läste Barn och fritid, men i den nya gymnasieskolan söker man samhällsvetenskapligt program för att läsa beteendevetenskap.

Ett annat exempel är från min hemkommun Västerås. På ABB-gymnasiet hette förut ett program Industriprogrammet. I den nya gymnasiereformen heter det Teknikprogrammet, för utbildningen ansågs vara för teoretisk. I det gamla systemet räknades de som yrkesinriktade utbildningar och i det nya systemet blir de studieförberedande. Jag tycker att det är viktigt att beakta denna typ av förändringar som sker i och med den nya gymnasiereformen.

Anf. 4 OSKAR ÖHOLM (M):

Fru talman! Vi hade en debatt för ungefär en vecka sedan här i kamraren som handlade specifikt om gymnasieskolan och de utmaningar som finns i den. Det är klart att det finns en hel del att ta tag i. Av det skälet känns det rätt bra att den nya reformen sjösätts och kommer på plats till hösten.

Det som gör att jag ändå påminns om debatten förra veckan när jag lyssnar på Mikael Damberg är det enkla skälet att det ibland känns som om, ungefär som Roger Haddad var inne på, hela den samlade socialdemokratiska skolpolitiken liksom har reducerats till en enda fråga. Det handlar om just allmän högskolebehörighet eller inte för samtliga elever. Diskuterar man skolfrågor är det inte så mycket annat som kommer upp. Hela debatten i förra veckan handlade också om det.

Precis som Roger Haddad poängterade är det ju det som Mikael Damberg är ute efter den här gången också. Och det är inte bara här. Jag

såg i Lärarnas Nyheter häromsistens att Mikael Damberg faktiskt sade detta svart på vitt. Han konstaterade att det inte bara är det att allmän högskolebehörighet är en viktig fråga, utan där säger Mikael Damberg att detta är den enskilt största ideologiska konflikten i svensk skolpolitik. Smaka på den!

Det är alltså inte utmaningen att var fjärde elev lämnar gymnasieskolan utan slutbetyg. Det är inte att 30 000 elever hoppar av gymnasieskolan varje år. Det är ingenting av det, utan den stora fokuseringen och det som är problemet är att vi nu försöker höja kvaliteten på yrkesutbildningarna.

Varken i förra veckan eller i dag får vi höra från Mikael Damberg eller från Socialdemokraterna hur de ser på utslagningen i den svenska gymnasieskolan. Vi får inte veta vad de tycker om gymnasiereformen i övrigt – det pratar de inte så mycket om – eller vad deras alternativa förslag i så fall är i de delar där de inte håller med regeringen. Allmän högskolebehörighet för alla oavsett vad eleverna själva vill, oavsett vad de är intresserade av, så lyder budordet uppenbarligen.

Det är klart att det är en lockande tanke. Om alla läser allting är ju alla oerhört väl förberedda för det mesta. Problemet är bara hur verkligheten blev med det systemet. Tittar vi på den massiva utslagning som blev konsekvensen av den politiken, särskilt på de yrkesförberedande programmen, ser vi också problemen, tycker jag.

Det blir naturligt att vi pratar om det här igen eftersom hela debatten i förra veckan, som handlade om gymnasieskolan i stort, reducerades till enbart den här frågan. Jag är inte förvånad över att Mikael Damberg interpellerar i den här frågan igen.

Det är självfallet tidigt att göra bedömningar utifrån hur det ser ut just nu. Det finns liksom ingenting färdigt. Man hänvisar till preliminära statistikuppgifter från vissa regioner och av det skälet finner man att man kan sänka hela reformen innan den ens har kommit på plats. Så håller det ju på.

Den som tittar i protokollen från den här kammaren kan hitta mängder av citat från Mikael Damberg och andra socialdemokratiska utbildningspolitiker som säger att nu får vi ett utbildningssystem som hämmar tillväxt och kreativitet. Man pratar om återvändsgränder och allt detta, trots att själva konstruktionen av den nya gymnasiereformen ger alla möjligheter i världen att välja till, att välja om eller att i efterhand läsa in det som man i så fall behöver.

Ta återigen Lärarnas Nyheter. Där säger Damberg att det handlar om att stänga dörrar, det handlar om att införa höga trösklar, det handlar om att man ska stoppa människors val – när ingenting av detta stämmer, när reformen ger varenda gymnasieelev rätt att läsa in den här högskolebehörigheten under tiden på gymnasiet eller laglig rätt att läsa in den i efterhand. Det var en möjlighet som inte fanns i den gymnasieskola som Mikael Damberg och hans parti bar ansvar för.

Jag tycker faktiskt att man får ha någon sorts rimlighet i debatten. Nu får vi ju se vad resultatet blir. Om det är gymnasister som är bekymrade över vad de ska välja får man hoppas att de inte lyssnar på Mikael Damberg. Då förstår jag att de blir rädda för de yrkesprogram som kommer. Som tur är stämmer inte den bilden.

Anf. 5 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! De siffror som nu finns är *väldigt* preliminära. De är från några kommuner. Därför är det alldeles orimligt att nu dra några långtgående slutsatser. Det är väl så att oppositionen vill ha en debatt. Då bygger man upp en ganska stor argumentation runt några preliminära siffror och vill att det omedelbart ska vidtas åtgärder. Det finns ingen som helst grund för att vidta några åtgärder på basis av de här siffrorna.

Skulle det visa sig att utfallet i stort om ett tag blir så här är jag inte heller så bekymrad, för vad är det som har hänt? Det som har hänt är att vi har flyttat över några utbildningar som i det tidigare gymnasiet har karakteriserats som yrkesförberedande. De är nu överflyttade till den studieförberedande sektorn. Damberg säger att antalet sökande har minskat med si och så många procent. Det är ju statistiska skillnader i stor utsträckning, inte bara, men i stor utsträckning. Medieprogrammet, som har varit ett mycket stort yrkesprogram, flyttas ju helt och hållet över till den studieförberedande sektorn.

Ett antal utbildningsinriktningar på de yrkestekniska programmen flyttas över till den nya gymnasieingenjörsutbildningen Teknikprogrammet. Det nämner inte Damberg. I de här preliminära siffrorna från storstadsregionerna, som jag också har studerat, ökar Teknikprogrammet med 50 procent, sannolikt på grund av den nya gymnasieingenjörsinriktningen, den som Socialdemokraterna avskaffade för 20 år sedan, som svensk industri har gråtit över att den försvann men som vi nu återinför.

Plötsligt ökar söktrycket på Teknikprogrammet. Det är naturligtvis så att en del elever som i tidigare gymnasium har valt de yrkestekniska programmen, sannolikt de mer studiemotiverade eleverna från yrkestekniskt program, nu söker till Teknikprogrammet och den nya gymnasieingenjörsutbildningen.

Jag ska säga att vi ännu inte vet om det blir fallet slutligen, men de här preliminära siffrorna tyder på det. Skulle så bli fallet kommer jag att vara lycklig. Det borde Damberg också vara och inte så gnällig. Om vi får fart på gymnasieingenjörsutbildningen igen vore det en fantastisk utveckling.

Det nyinrättade ekonomiprogrammet, som är teoretiskt studieförberedande, har inte funnits på 20 år. Vi återinrättar också det. Det tar en del elever från Handel och administration, de mer studiemotiverade eleverna högst sannolikt. Det går att se att Handel och administration och de yrkestekniska programmen minskar i samma utsträckning som ekonomiprogrammen och teknikprogrammen ökar.

Är detta ett problem? Nej. Om det blir så att vi får en kraftig uppgång på ingenjörsutbildningarna och det minskar något på de yrkesinriktade programmen kommer industrin att välkomna det. I så fall är det fantastiskt. Den nedmontering av svensk teknisk ingenjörsutbildning som har skett under väldigt många år har vi en chans att vända med den nya gymnasieskolan. Jag ser inte det som ett problem.

Det skulle eventuellt kunna vara så, och jag tror säkert att det är så, att den demonisering av yrkesprogrammen i gymnasieskolan som oppositionen och gymnasiereformens kritiker har ägnat sig åt kan ha skrämt en del elever. Ni använder gång på gång ordet återvändsgränd, som det inte finns något som helst belägg för i verkligheten. Det är fullt möjligt

att några ungdomar lyssnar på det där och inte törs välja de här programmen. Det är fullt möjligt.

Man har rätt att välja till högskolebehörighet på yrkesprogrammen. Man har rätt att läsa in den på komvux efteråt. Man får förtur om man gör det och man räknas i samma kvotgrupp som om man hade läst in den på gymnasiet. Men Damberg säger att man inte har några chanser för framtiden. Om detta ska vara det luftslott ni bygger hela er utbildningspolitik på är det väldigt tunt, Mikael Damberg. Det är väldigt tunt.

En tredjedel av ungdomarna har slagits ut av den gymnasieskola som Göran Persson skapade. De ungdomarna interPELLERAR Damberg aldrig om. Det är dem vi ska rädda med den nya gymnasiereformen.

Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är intressant med ett så högt tonläge i debatten. InterPELLationen handlar om att söktrycket för de yrkesförberedande programmen verkar minska kraftigt, i alla fall i storstadsregionerna. Tittar vi på antalet elever i de tre storstadsregionerna är det fråga om mer än hälften av eleverna i gymnasieskolan. Det är ingen liten grupp kommuner vi talar om som ser en dip i sökande till de yrkesförberedande programmen. Jag noterar att Svenskt Näringsliv, Teknikföretagen och andra aktörer i branscherna säger att det är problem om det blir ett minskat söktryck för de yrkesförberedande programmen.

Jag kanske har missuppfattat något här. Jag uppfattade att ett av syftena med den nya gymnasieskolan, både Gy 2007 som vi hade föreslagit och den förändrade Gy 2011 som regeringen har föreslagit, var att uppvärdera yrkesutbildningarna så att fler unga människor skulle välja yrkesutbildningarna, så att kvaliteten skulle öka i yrkesutbildningarna. Men det kanske inte var syftet. Syftet var kanske att ludda till detta lite så att fler väljer de studieförberedande programmen. Det är vad Jan Björklund argumenterar för. Det är så bra eftersom det nu finns ett antal program som är mer populära på den studieförberedande sidan.

Jag har inga problem med att människor väljer studieförberedande program. Vi har haft en debatt där Jan Björklund har hävdat att det är ett problem för Sverige när vi har hävdat att det ska finnas mål för hur många som ska gå vidare till universitet och högskolor. Nu ser vi det omvända, nämligen att färre söker de yrkesförberedande programmen. Ett av syftena med reformen var att höja kvaliteten så att fler skulle välja dem. Har jag missuppfattat detta? Har regeringen en annan ambition för Gy 2011 som jag på något sätt har tappat bort i argumentationen? Det är vad debatten handlar om. Vi borde alla vara oroliga för om söktrycket minskar på det sättet. Ska vi inte vara överens om det heller?

Jag får en del pikar här om att den största ideologiska skiljelinjen i frågorna om gymnasieskolan handlar om återvändsgränder, höga trösklar och tidiga val. Ja, det är det. Jag tror inte att vi har en ideologisk skillnad i frågan om kvaliteten i yrkeshögskolan. Jag hoppas att vi inte behöver höja kvaliteten i yrkeshögskolan. Jag hoppas att vi i den här kammaren inte har olika uppfattningar om att det är ett problem att folk hoppar av yrkesprogrammen eller de studieförberedande programmen och att många inte går igenom gymnasieskolan. Jag vet inte. Jag kan ha uppfattat det som att det är oklart att det finns en ideologisk skillnad, att det finns

några partier som säger att det är bra att eleverna hoppar av gymnasiet. Jag har inte hört det.

Enligt SCB kan 60 procent av eleverna tänka sig att läsa vidare på universitet och högskola några år efter gymnasiet. Om det då skickas en signal, som regeringen har gjort, att det inte blir lika lätt utan krångligare, jobbigare och svårare att gå vidare efter de yrkesförberedande programmen kommer ett antal unga människor att rationellt välja bort yrkesprogrammen därför att de vill ha fler möjligheter i livet.

Då kan vi, som skolministern gör, hänvisa till en bättre studie- och yrkesvägledning. Ja, jag välkomnar det. Vi har i budget efter budget sagt att med förändringen av gymnasieskolan behövs det ytterligare insatser på studie- och yrkesvägledningen så att ungdomar förstår hur de kan göra bra val. Men det blir lite ologiskt. Av svaret framgick att om det är så att fler elever söker sig till högskoleförberedande program, som kräver större studieansträngning, är det inte ett problem. Med den modell som du bygger upp kommer det att krävas en större studieansträngning för de elever som väljer yrkesprogram för att få högskolebehörighet än för de elever som väljer studieförberedande program. Inte ens här går argumentationen ihop.

Anf. 7 ROGER HADDAD (FP):

Fru talman! Det viktigaste budskapet, och det är vår ambition, är kvaliteten i gymnasieskolan. Jag hoppas att vi kan vara eniga om det. Jag konstaterar att vi har haft bekymmer med avhopp och IV-programmets utveckling. Vissa program har tyvärr inte haft så bra kvalitet, till exempel medieprogrammet och handelsprogrammet. Det har varit dåliga genomströmningstider, inte tre år utan fyra och fem år, vilket samhällsekonomiskt inte är försvarbart. Många har gått över till vuxenutbildningsinsatser och arbetsmarknadspolitiska insatser. Låt oss i stället fokusera på gymnasiet, intaget till gymnasiet och kvaliteten under gymnasietiden.

Fru talman! För en vecka sedan hade vi en debatt där vi sade att vi vill fokusera på hela gymnasietiden och se till att eleverna faktiskt får ett slutbetyg. Min erfarenhet av till exempel fordonsprogrammet var att många ungdomar gick programmet utan att få slutbetyg, det vill säga en fullständig godkänd gymnasieutbildning. Men 90–95 procent gick direkt ut i arbete efter fordonsprogrammet. Hur kan vi göra om fordonsprogrammets komponenter, moment, tillsammans med arbetslivet så att eleverna går ut med en fullständig godkänd utbildning och att det står så också på papper för eleven att visa sin arbetsgivare? Jag hoppas att de nya gymnasieprogrammets konstruktion underlättar det. Det ska vara bättre kvalitet, bättre genomströmning och därefter ett arbete. Därmed är inte det viktigaste att få högskolebehörighet.

Jag läste i VLT, vår lokala tidning, i förra veckan att lokala S-politiker kritiserade och målade upp att det var för få sökande. De hävdade att de kommer att göra allt som står i deras makt för att se till att ungdomarna får högskolebehörighet. Men det är inte det viktigaste. Den enskilda ska välja om man vill ha sådan behörighet eller inte.

Anf. 8 OSKAR ÖHOLM (M):

Fru talman! Jag anmälde mig till debatten därför att jag var förvånad över förra veckans gymnasiedebatt i kammaren. Där diskuterades alla de

saker som när vi nu kommer in i debatten låter som att vi är överens. Vi ser problemen, vi tycker att det är problematiskt att människor hoppar av och så vidare. När vi diskuterade gymnasieskolan i förra veckan – och ofta i andra sammanhang – reducerades frågan från Socialdemokraternas sida till en enda sak, nämligen om allmän högskolebehörighet eller inte. Vi hör sällan Mikael Damberg eller andra socialdemokrater prata om dem som misslyckas i dagens skola, de som skickas ut och inte får med sig de kunskaper de behöver för livet. I stället försöker man få det till att bli den ideologiska frågan. Man kastar ur sig ord, till exempel återvändsgränder. Det blir en enorm svartmålning av reformerna. När de inte stämmer handlar debatten inte längre om ideologi, olika ställningstaganden och visioner som ställs mot varandra, utan då är det svartmålning.

Jag tycker att Mikael Damberg ska fundera över vilket ansvar han har som oppositionspolitiker när han medvetet går runt och sprider en bild som inte stämmer. Vi säger att vi ska införa ett system där inte bara kvaliteten i utbildningen höjs utan där man också ser till att människor får med sig de kunskaper de har rätt till och förtjänar. Dessutom får de möjlighet att läsa till vad de behöver eller att läsa in i efterhand på ett riktigt sätt. Det blir lite problematiskt när man försöker få debatten att handla om en ideologisk konflikt som inte existerar.

Jag har all respekt i världen för att det tar tid att både förnya sig och förändra sig, men jag är samtidigt uppriktigt förvånad över att det tar så lång tid för Socialdemokraterna att fundera över vad de vill i skolpolitiken. Jag hörde SSU-ordföranden Guteland i förra veckan säga – fritt från minnet – ungefär att vad som har framkommit efter valet är att Socialdemokraterna behöver en skolpolitik. Än är den uppenbarligen inte här, kan jag konstatera.

Anf. 9 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Mikael Damberg hänvisar till att Teknikföretagen och teknikindustrin är bekymrade. Det är riktigt. När de såg de första siffrorna om att söktrycket på industritekniskt program gick ned, och kanske några andra av de yrkestekniska programmen, uttryckte de en stor oro i tidningen. Den var Damberg blixtsnabb att hänga på för att utnyttja mot mig.

Jag har varit i kontakt med Teknikföretagen. De har upptäckt att söktrycket till teknikprogrammet, det vill säga den nya fyraåriga gymnasieingenjörsutbildningen, ökar kraftigt. Jag lovar att de är lyckliga över detta. Detta har de kämpat för. De är inte längre så bekymrade. Sedan får vi se hur siffrorna utvecklar sig.

Detta är något som uppskattas i industrin. Det var Teknikföretagen som tillsammans med mig överlade om detta och kom överens om formerna för den nya fyraåriga gymnasieingenjörsutbildningen, och vi hoppades att den skulle bli en succé jämfört med den katastrof som skedde i den socialdemokratiska gymnasieformen för 20 år sedan för gymnasieingenjörsutbildningen. Man tänkte att alla i framtiden ska jobba i tjänsektorn och att det inte behövs industriutbildningar längre. Den återinförda gymnasieingenjörsutbildningen är det enda program där det är angeläget att söktrycket ökar.

Dambergs resonemang är lite lustigt. Han vill gärna att fler ska välja yrkesprogram. Sedan kommer han fram till att fler borde välja teoretiska

program också. Men, ursäkta, hur ska det gå ihop? Det finns 100 procent elever varje år. Om andelen som läser yrkesprogram ska öka och andelen som läser teoretiska program ska öka måste vi ha 120 procent elever. Hur ska det annars gå till? Vi talar om andelar. Om Damberg vill öka attraktionskraften i yrkesprogrammen så att det blir fler som går där tappar gymnasieingenjörsprogrammet igen. Det finns bara 100 procent. Det är svårt att exakt sätta upp mål för hur många som ska rekryteras till ett visst program. Det finns 20 gymnasieprogram. Att säga att exakt 3,3 är det optimala går inte. Och många utbildningar är ganska generella.

Men att vi ser att gymnasieingenjörsutbildningen ökar kraftigt igen i de preliminära siffrorna är fantastiskt, om det står sig. Det är självklart att det sker något på bekostnad av de yrkestekniska programmen. Det var helt förutsägbart att detta skulle ske om vi fick en ökning på ingenjörsprogrammet. Det är inget att stå här och vara bekymrad över. Det är något som svensk industri har längtat efter.

Sedan är det detta att när vi nu återinför ekonomiprogrammet tar det en del elever från handel och administration. Vad är problemet med det? Kan inte Damberg gå upp och berätta vad det är han är så otroligt bekymrad över?

Damberg säger att yrkesprogrammen tappar. De stora tapparna har tre förklaringar. Det ena är att medieprogrammets utbildningar flyttas till den teoretiska sektorn, och det är bara en bokföringsfråga i statistiken. Det andra är att yrkestekniska elever går över till tekniskt program för ingenjörsutbildning. Det tredje är att det nya ekonomiprogrammet tar en del elever från handel och administration.

Det är de tydligaste synliga förändringar som sker. Det innebär sammantaget att om man bokför på yrkesförberedande och studieförberedande flyttas en del elever från den ena kolumnen till den andra. Vari ligger problemet, Mikael Damberg? Berätta gärna det i nästa inlägg!

Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är en intressant debatt, särskilt tonläget och aggressiviteten i inläggen. Om jag börjar i ett annat tonläge kan jag avsluta med lite polemik.

Det finns stora problem i gymnasieskolan i dag, med kvaliteten och även med hur många som fullföljer gymnasieutbildningen. Därför var det väldigt angeläget med en ny gymnasiereform. Vi hade förberett en gymnasiereform, Gy 2007, och regeringen sade inför valet att man inte skulle göra så stora förändringar av den men vissa förändringar, där högskolebehörighet kanske var en sådan fråga. Men man skulle fullfölja den. Vi var förvånade, ska jag säga, när man sköt den till Gy 2011.

Vi hade gärna sett att lärlingsutbildningen hade kommit i gång i enlighet med Gy 2007 redan tidigare, så hade vi fått lärlingsutbildningar på bred front. Jag hade gärna sett att de yrkesråd som nu föreslås hade kommit i gång ännu tidigare för att staga upp verksamheten på de yrkesförberedande programmen. Kopplingen mellan näringsliv och yrkesprogram är oerhört viktig, både för kvaliteten och för utvecklingen av yrkesprogrammen.

Vi kommer att komma tillbaka till den gymnasiala lärlingsutbildningen i en debatt om en ny proposition från regeringen som gäller vissa kvalitetsfrågor om gymnasial lärlingsutbildning, där vi kommer att redo-

visa fler förslag för att verkligen garantera kvaliteten i lärlingsutbildning än vad regeringen har föreslagit.

Det finns saker och ting som är bra som vi är överens om och som är viktiga att utveckla i svensk gymnasieskola, inte minst för att garantera kvaliteten. Men den här debatten handlar om söktrycket till yrkesförberedande program. Det är otroligt hur regeringen slingrar sig om en orm i debatten för att slippa diskutera om det är ett problem att färre söker yrkesförberedande program.

Jag kan ha missförstått regeringen, men jag trodde att en av ambitionerna var att höja statusen och kvaliteten på de yrkesförberedande programmen så att fler elever skulle välja det. Jag kan ha missförstått det. Ni kanske hade en annan ambition, att färre skulle välja yrkesförberedande program i framtiden. Det hörde jag aldrig skolministern säga i de två senaste valrörelserna, men det är möjligt att det var på det sättet.

Jag tycker att vi kan ha en hög målsättning för fler att gå till högskolan – vi borde ha ett 50-procentsmål. Sverige börjar bli en medelmått när det gäller elever som väljer högskolan. Men det handlar inte om att begränsa elevernas valmöjligheter.

Anf. 11 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Det övergripande målet med förändringen av yrkesprogrammen är att fler ska gå ut gymnasiet med yrkesexamen. Det är i dag en tredjedel av de elever i det nuvarande gymnasiet som har valt yrkesprogram som hoppar av, slås ut eller möjligen går färdigt men blir underkända i slutändan. De når inte målet därför att yrkesutbildningarna har varit alltför akademiserade. Detta är det uttalade målet, inte nödvändigtvis att fler ska söka in men att av dem som söker in ska fler gå ut och inte hoppa av.

Gymnasieskolans yrkesprogram under socialdemokratisk regim i 20 år har i praktiken blivit en stor utslagningsmaskin. Det var därför vi rev upp Gy 2007, för den tog inte tag i detta grundläggande problem. Ni tyckte att även de lärlingar som är så skoltrötta att de inte orkar vara i skolan speciellt mycket ska tvingas läsa in högskolebehörighet. Det hade givetvis blivit fiasko. Några hade klarat av det, men väldigt många ungdomar hade hoppat av.

Jag är ute och besöker många lärlingsutbildningar och lärlingselever i dag. De har valt detta därför att de är intresserade av att lära sig ett yrke och tycker att det är fantastiskt. De är i regel väldigt skoltrötta. Tvingar du dem att läsa in högskolebehörighet, Damberg, kommer de att misslyckas.

Detta är ett av skälen till att Sverige har högre ungdomsarbetslöshet än de flesta jämförbara länder. Det är på grund av att ni har lagt upp gymnasieskolan på det sättet. Det konstateras också i en forskningsrapport av Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering att det är så.

Den övergripande målsättningen har varit att färre ska slås ut från gymnasieskolan. Då är det så att en del av dem som går yrkesprogram kan läsa in högskolebehörighet, och klarar det alldeles utmärkt, och de får möjlighet att göra det. Sedan är det en del som med den nya programkonstruktionen nu väljer att söka in på de nya teoretiska programmen – den nya gymnasieingenjörsutbildningen och ekonomiskt program. Om vi nu ökar antalet ingenjörer som går ut svenska gymnasieskolan är det

fantastiskt och ingenting att stå här och vara ledsn över. Det bekräftas dessutom av teknikföretagen, som Damberg hänvisade till.

Jag ser fram emot att vi kan fortsätta den här diskussionen när vi har något fastare underlag att stå på. Alla inlägg här, inklusive mina egna, har byggt på mycket preliminär statistik, och det kan visa sig att det ändras när det kommer slutliga siffror.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2010/11:291 om övergångsregler för lärarlegitimation

Anf. 12 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jabar Amin har frågat mig vilka grupper av lärare som jag avser ska beröras i arbetet med särskilda övergångsregler då lärarlegitimation införs och huruvida jag har tagit initiativ till att ta reda på hur många lärare som kommer att beröras av övergångsreglerna. Slutligen undrar Jabar Amin när jag avser att presentera dessa övergångsregler.

Lärarlegitimation införs för att det är mycket viktigt att lärare har rätt utbildning. Legitimation bidrar till att höja kvaliteten, och därmed resultatet i skolan, och till att höja läraryrkets status.

Jag vill inledningsvis betona att jag precis som Jabar Amin anser att det är angeläget med övergångsbestämmelser vid införandet av lärarlegitimation. Vissa övergångsbestämmelser är beslutade sedan tidigare, och förra veckan presenterade jag det som ska gälla för de lärare som saknar en behörighetsgivande examen för lärarlegitimation och som påbörjat en äldre lärarutbildning men aldrig slutfört den.

Det finns en mindre andel lärare som redan har fullföljt en äldre lärarutbildning men som av någon anledning inte har begärt att få ett examensbevis. Merparten av den gruppen har dock inte fullföljt lärarutbildningen utan är i behov av viss kompletterande utbildning.

Precis som Jabar Amin skriver har skolväsendet inte råd att tappa kompetenta lärare, men det är viktigt att uppfylla krav på examen för att få en legitimation.

Den inriktning som jag har presenterat innebär att den som har påbörjat en äldre lärarutbildning ska kunna få en äldre examen om han eller hon uppfyller de examenskrav som gällde vid tiden för utbildningen. Det kommer även att bli möjligt att genomgå kompletterande utbildning för att få en äldre examen. Avsikten är att ingen ska behöva komplettera sin utbildning med mer än vad han eller hon saknar i sin äldre utbildning, att man till exempel behöver gå en helt ny utbildning därför att man saknar lite grann av en äldre utbildning. Utgångspunkten är att tidigare studier och arbetslivserfarenhet, precis som i dag, ska beaktas och att de kompletterande studierna ska upplevas som både motiverade och relevanta.

För lärare som saknar lärarexamen och därför behöver kompletterande utbildning initierade regeringen redan 2007 en utbildningssatsning kallad VAL-projektet, vilket åtta universitet och högskolor ansvarar för i Sverige. Denna satsning har varit mycket framgångsrik, och med anledning av budgetpropositionen för 2011 beslutade riksdagen att kraftigt utöka satsningen, från 84 miljoner kronor till 456 miljoner kronor. Ge-

nom VAL-projektet kommer ett stort antal lärare som saknar lärarexamen att ha möjlighet att få vidareutbildning för att uppfylla kraven för en behörighetsgivande examen. Denna satsning kommer att stå öppen även för lärare som behöver komplettera till en äldre examen. Självklart kan kompletterande kurser även fortsättningsvis läsas vid övriga lärosäten om så är önskvärt och möjligt.

Det finns ett stort behov av kvalificerad personal i skolan, och därför omfattas samtliga grupper av lärare som berörs av legitimationskravet av möjligheten att få en äldre examen.

Slutligen vill jag betona att vi med dessa åtgärder fortsatt ställer höga krav på den som undervisar. Inom bara några år räknar vi med att det kommer att finnas fler lärare som uppfyller behörighetskraven i den svenska skolan. Målsättningen på sikt måste vara att alla elever ska undervisas av väl utbildade och väl kvalificerade lärare.

Anf. 13 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka utbildningsminister Jan Björklund för svaret. I sitt svar angav utrikesministern alldeles nyss att han precis som jag anser att det är angeläget med övergångsbestämmelser vid införandet av lärarlegitimation.

Jag har noterat att regeringen nu presenterar en behörighetsförordning. Ett glädjande besked är att fritidspedagoger också får sin behörighet reglerad.

Men behörighetsförordningen är *en* sak och övergångsreglerna en annan. Därför kvarstår frågan: Varför lade inte regeringen fram övergångsreglerna i sin proposition när den lämnades över till oss i utbildningsutskottet? Hur kommer det sig att de orosmoln som vi har sett och pekat på inte har tagits på allvar förrän utbildningsministern i medierna ställs inför frågan?

Utbildningsminister Jan Björklund hade världens möjligheter att i tid lämna över övergångsregler i sin proposition till utskottet och på så sätt undvika att tusentals lärare blir oroliga över om de omfattas av övergångsregler eller inte.

Behörighetsförordningen, som regeringen nu har presenterat i efterhand, hjälper huvudmän och rektorer att räkna ut vilka åtgärder för kompetensutveckling som behövs för att fler ska klara av att komplettera. Det är bra.

I sitt svar säger utbildningsministern att ”avsikten är att ingen ska behöva komplettera sin utbildning med mer än vad han eller hon saknar i sin äldre utbildning”. Det är en nyhet och ett glädjande besked som jag välkomnar. Bara det i sig kommer att minska oron hos en del lärare.

Fru talman! Min interpellation bestod av tre frågor. Jag har fått svar på en av dem men inte på de andra två. Därför ska jag försöka upprepa de andra frågorna i hopp om att få svar av utbildningsministern.

När ämnar ni presentera övergångsreglerna i sin helhet? Det ni har presenterat är tankar och avsikter. Jag vill veta: När kommer övergångsreglerna konkret i sin helhet?

Den andra frågan, som jag har ställt i interpellationen, är: Hur många lärare är det som omfattas av detta? Det vore intressant att få veta om ni har gjort någon undersökning om detta. Vet ni om det är 500 eller 50 000 som omfattas av detta?

Anf. 14 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Det verkar som om Jabar Amin är nöjd med det materiella innehållet i mitt svar. Då är jag glad om vi får en enig riksdag kring detta, även om frågan inte ska prövas av riksdagen.

Nu inskränker sig Jabar Amins fråga till när regeringen kommer att klubba beslutet, på vilket torsdagssammanträde under de kommande veckorna det kommer att ske. Det kan jag inte riktigt exakt svara på, men det sker inom kort. Jag har gett besked till hela sektorn om hur reglerna kommer att se ut. Precis som Jabar Amin säger uppfattar sektorn nu vad man ska rätta sig efter. Det kommer att bli så här. Sedan är det en viss formell och byråkratisk process innan det kan klubbas på ett regeringssammanträde, men det kommer att ske inom kort.

Bakgrunden till att det presenteras nu och inte i samband med riksdagens beslut om lärarlegitimation är att det hänger samman med behörighetsförordningen. Det är först när man mer i detalj kan säga ”En lärare i engelska behöver det och det för att vara behörig och legitimerad och så vidare” som man vet vilka krav det ställs på övergångsreglerna.

Hur många lärosäten kan åta sig att utbilda enligt engelska kursplanen från 1980 års läroplan och så vidare? Det är ju inte oproblematiskt för lärosätena att börja utbilda enligt äldre examensbestämmelser som är avskaffade sedan 20 år tillbaka. Vi väljer ut ett antal lärosäten som får göra detta. Övergångsreglerna hänger samman med behörighetsreglerna.

Jag skulle gärna önska att alla beslut kunde fattas med flera års tidigare varsel än vad det sker. Men det hänger ihop med detta, och det är därför vi har varit tvungna att invänta behörighetsförordningen.

Hur många handlar det om? Ja, jag ska vara ärlig och säga: SCB:s statistik är det bästa vi har, men sanningen är att den är väldigt otillförlitlig. Den bygger på vad rektorer och skolassistenter rapporterar in. Vad som har varit behörighetskrav historiskt har varierat, och ibland har det varit luddigt.

Vår bedömning är att det i grova drag är 10 procent av grundskollärarkåren och 15–20 procent av gymnasielärarkåren som kan behöva kompletteringar på olika sätt. Då räknar jag i och för sig in yrkeslärarna på gymnasielärarsidan. Det är alltså en betydande del av Sveriges lärarkår som i dag inte omedelbart uppfyller kraven för lärarlegitimation utan behöver komplettera på olika sätt.

Jag vill egentligen inte vara mer exakt än så. Jag vill göra stor reservation för siffran. I SCB:s tabeller finns siffran med decimaler. Men jag vet hur osäkert underlaget egentligen är, så jag är väldigt försiktig med att kvantifiera. Det handlar dock om väldigt många lärare – så är det. Det krävs alltså en ganska stor insats från högskolesektorn för att åtgärda detta.

Anf. 15 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! En annan grupp som utbildningsministern tog upp i sitt svar i dag och som ska omfattas av de nya övergångsreglerna är personer som har läst färdigt på en lärarutbildning men som av någon anledning inte har tagit ut sitt examensbevis före den 1 juli 2008. Denna grupp personer har under de senaste åren förvägrats rätten att få ut sitt examensbevis.

Problemet har varit känt för myndigheterna och känt för regeringen. Men det har inte åtgärdats.

Nyligen, för bara några dagar sedan, uppmärksammades problemet av programmet *Uppdrag granskning*, där man tog upp förskoleläraren Mona Boströms ihärdiga försök att få ut sitt examensbevis. Först då reagerade regeringen – inte efter många års påtryckningar från lärare som inte har kunnat få ut sitt examensbevis.

Det hade, fru talman, varit intressant att få höra från utbildningsministern varför regeringen reagerar först när medierna uppmärksammar problemet och inte när personerna själva år efter år försöker få ut sitt examensbevis.

Det är det ena. Det andra är den fråga som utbildningsministern berörde i sitt tidigare anförande, antalet lärare som berörs av övergångsreglerna. Enligt Statskontoret kan det vara 40 000 lärare som omfattas av övergångsreglerna.

De berör alltså en stor lärargrupp. Även här är det först när ni ställs inför frågorna från medierna som ni pratar om övergångsregler – inte när ni lämnar er proposition till riksdagen eller när oppositionen frågar efter övergångsregler. Jag noterar att det var först i *Aktuellt* den 1 eller 2 mars, när ni ställdes inför frågan, som ni kom med svaret att ni kommer med övergångsregler.

Anf. 16 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag vet egentligen inte riktigt vad frågan handlar om. Jag säger att övergångsreglerna hänger ihop med behörighetsförordningen. De har därför kommit nu under våren 2011. Det var väl tänkt att det skulle komma ytterligare lite senare, för det var egentligen inte klart, men när jag ändå ställdes inför frågan i *Aktuellt* berättade jag att det kommer övergångsregler.

Det är självklart att det behövs övergångsregler. Men hur de ska utformas hänger på hur behörighetsreglerna utformas. Övergången från äldre behörighetsregler till nya behörighetsregler avgörs av hur de nya reglerna ser ut, vilken typ av övergångsbestämmelser som behövs. Det är helt självklart att det hänger ihop.

Varför det inte kunde komma tidigare är därför att det hänger på behörighetsförordningen, som var planerad till våren 2011.

Anf. 17 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Jag ville med mina frågeställningar visa att er politik många gånger bygger på hastverk. I stället för att se problemet i förtid, se att det kan uppstå problem och att det kan beröra en stor grupp lärare på ett negativt sätt, och försöka åtgärda det i förväg reagerar ni först när lärarkåren börjar skrika att det är stort problem och när det uppmärksammas i medierna. Det är det jag vill peka på, om ni inte har förstått det.

Anf. 18 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP):

Fru talman! Jag förstod den insinuationen, men jag bestrider att så är fallet. Övergångsregler kan man konstruera först när man vet hur de nya skarpa reglerna ser ut. Det är först då man kan göra det. Övergångsreglerna är ju till för att reglera en övergång mellan en äldre reglering och en nyare reglering, och det är först när den nya regleringen är klar som man

kan ta ställning till hur övergångsreglerna ska se ut. Det tror jag är helt självklart.

Att jag presenterade det i Aktuellstudion berodde ju på att jag var inbjuden för att diskutera problemet. Annars hade det kommit ytterligare några veckor senare. Eftersom diskussionen handlade om detta valde jag att ge beskedet där. Men egentligen skulle det ha presenterats nu eller i förra veckan när jag gav de här beskederna. Jag tycker inte det är något märkligt.

Sedan skulle jag naturligtvis ofta önska att alla de här beslutsprocesserna går mycket snabbare, så att allting är färdigt tidigare. Men att övergångsreglerna kan konstrueras först när den nya behörighetsförordningen är klar är för mig självklart.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 2010/11:298 om anskaffning av lätt torped

Anf. 19 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Fru talman! Anna-Lena Sörenson har frågat mig om jag gör bedömningen att ärendet inte brådskar eftersom försvarsministern och regeringen dröjer med att agera. Bakgrunden till hennes fråga är Försvarsmaktens bemyndigande att anskaffa en ny lätt torped.

I den försvarspolitiska inriktningsproposition som lämnades till riksdagen den 19 mars 2009 anförde regeringen att den svenska undervattensförmågan ska vidmakthållas. Marinstridskrafterna ska ha en kvalificerad förmåga att utföra sin verksamhet i hela skalan från lågintensiva till högintensiva konfliktnivåer.

Regeringen har de senaste åren fattat ett antal investeringsbeslut som berör materiel till försvaret, bland annat om nya ubåtar. Avsikten är att stärka vår försvarsförmåga och säkerställa en effektiv och långsiktigt hållbar verksamhet som är väl avvägd för moderna förhållanden.

En central komponent av undervattensförmågan är tillgång till en lätt ubåtsjakttorped. Mot bakgrund av nuvarande och framtida taktiska krav samt begränsningen i systemets tekniska och taktiska livslängd behöver nuvarande torped 45 ersättas.

Riksdagen bemyndigade i december 2010 regeringen att ersätta nuvarande torped. Regeringen har också fattat beslut om att en ny torped ska anskaffas. Därmed var alla nödvändiga politiska beslut fattade för att en anskaffning skulle kunna påbörjas. FMV har i detta ärende sedan inkommit med hemställan om undantag i lagen om offentlig upphandling till regeringen vid ett tillfälle. Hemställan inkom den 24 januari 2011 och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Regeringen anser undervattensförmågan vara central för svensk försvarsförmåga. Därför behandlas ärendet med hög prioritet.

Materielanskaffning ska alltid utgå från Försvarsmaktens operativa behov. Insatsorganisationen ska förses med ändamålsenlig, beprövad och tillförlitlig materiel av god kvalitet och mängd i förhållande till ställda krav och behov.

Anf. 20 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Jag får börja med att tacka försvarsministern för svaret. Jag vill särskilt tacka för snabbheten i svaret. Snabbhet är annars inte vad som har karakteriserat regeringens agerande i just det här ärendet. Man kan snarare tala om senfärdighet. Med det, fru talman, antyder jag också att jag inte är helt nöjd med det här svaret.

Min fråga till försvarsministern är ju om ministern inte anser att det brådskar med att ge FMV besked om upphandlingen av den lätta torpeden. Den frågan är föranledd av att vi inte kan se att regeringen har agerat i den här frågan.

Jag anser nog att försvarsministern försöker försköna verkligheten en smula och därmed också skyla över bristen på handlande när han i sitt svar får det att låta som om historien om anskaffningen av den här lätta torpeden börjar med beslutet i december, budgetbeslutet.

Dessutom, fru talman, vill han bara kännas vid *en* hemställan från FMV om att få direktupphandla den lätta torpeden – och vi är rörande överens om att den har en stor betydelse för att Försvarsmakten ska kunna vidmakthålla sin undervattensförmåga.

Sanningen är den att anskaffningen av en ny lätt torped har en längre historia som kan spåras i planerna på att utveckla och anskaffa systemet TMS, torped, mina och sensor, planer som man sedan skrinlade, i genomförandegruppens ståndpunkt att det förelåg behov av anskaffning av en lättare torped, i inriktningspropositionen, som också framgår av interpellationssvaret, och i Sten Tolgfors eget uttalande här i kammaren under en interpellationsdebatt om att undervattensvapen och undervattenssensorer bör upphandlas på den internationella marknaden i befintliga system. Det är, fru talman, en historia som har sin början minst fem år tillbaka i tiden.

Under den här tiden har FMV inte inkommit med en hemställan utan två hemställningar om att få direktupphandla torpeden, och regeringen har hittills inte svarat på någon av dem, om jag inte är alldeles felunderlättad.

I sitt svar på min interpellation hävdar försvarsministern att alla nödvändiga politiska beslut är fattade för att påbörja anskaffningen av torpeden. Det svaret fick jag också vid en frågestund tidigare här i kammaren.

Mot bakgrund av FMV:s båda hemställningar vågar jag hävda att så inte är fallet och att försvarsministerns och regeringens agerande för anskaffning av torpeden är otillräckligt. Jag skulle hellre kalla det en brist på agerande som har sin grund i ett ideologiskt tänkande om konkurrensutsättning och en övertro på marknadskrafterna.

Har regeringen nu ändrat uppfattning i frågan välkomnar vi socialdemokrater denna senkomna insikt, men vi tycker att regeringen förtjänar kritik för att man äventyrar Försvarsmaktens förmåga att vidmakthålla marinens undervattensförmåga och därmed vår, Sveriges, förmåga att freda våra gränser i Östersjön.

I det sammanhanget bör frågan ställas till statsrådet om han anser att Försvarsmaktens mål om insatsorganisationen 2014 kommer att nås när det gäller just undervattensförmågan.

Anf. 21 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Fru talman! Jag säger att det är en hemställan från FMV därför att det är en hemställan från FMV och icke två.

Så här ser historiken ut:

I december 2009 kom Försvarsmakten med en hemställan om att få utveckla torped 45 till 45 D. I augusti 2010 drog Försvarsmakten tillbaka den hemställan. Man återkallade den, och man hemställde samtidigt om en anskaffning av en ny lätt torped.

Regeringen beslutade den 14 oktober 2010 att bemyndiga Försvarsmakten att få anskaffa en ny lätt torped med förbehåll för riksdagens beslut om budgetpropositionen. Den 8 december 2010, alltså för några månader sedan, bemyndigade riksdagen regeringen att anskaffa en ny lätt torped. Och den 24 januari fick vi en hemställan från FMV om undantag i lagen om offentlig upphandling. Det är den hemställan som Regeringskansliet nu bereder. Det är ett par månader sedan den inkom, och det är den vi nu hanterar. Jag dömer inte av den här i kammaren nu, för beredningen pågår fortsatt i Regeringskansliet.

Det är väl känt för alla som jobbar med försvarsfrågor att anskaffningen av försvarsmateriel ofta är komplex. Och det tar inte sällan lång tid. Det var därför vi redan i oktober 2010 bemyndigade Försvarsmakten att få ersätta torped 45, dock med förbehållet, så klart, om riksdagens senare beslut om bemyndigande som kom i december. Därmed var alla nödvändiga politiska beslut fattade för att man skulle kunna påbörja upphandlingen.

Det är vidare heller inte så att villkoren för upphandlingen var okända för FMV, utan det ska ske i enlighet med materieförsörjningsstrategin, som i sin tur också går tillbaka till tidigare socialdemokratiska regerings beslut.

Det var Göran Persson som på Harpsund undertecknade en skrivelse till riksdagen där man beskrev det som vi sedan har tagit som vårt eget när det gäller materieförsörjningsstrategin.

Nu vill FMV göra undantag från den, och den 24 januari inkom man med en sådan begäran, och det är denna begäran som vi nu behandlar.

Samtidigt finns denna strategi av ett skäl, och detta skäl är att se till att vi får så mycket materiel som möjligt för pengarna. Det stärker försvarsförmågan.

Den något brydsamma situation som Anna-Lena Sörenson hamnar i är att hon representerar ett parti som vill göra miljardnedskärningar på försvaret samtidigt som allt ska rymmas. Samtidigt är man också mycket snabb med att göra undantag från den materieförsörjningsstrategi som ska ge oss så mycket som möjligt för pengarna. Då blir det undanträngningseffekter och annat som inte ryms.

Vi bereder nu denna hemställan och kommer att meddela vad beslutet blir så snart beredningen är färdig.

Vi har på inte minst den marina sidan fattat en lång rad beslut som är till för att stärka den svenska förmågan. Ett av de största beslut som vi har tagit gällande materiel på många år i Sverige är att vi ska inte bara utveckla utan också anskaffa nästa generations ubåt. Det beror på att regeringen ser undervattensförmågan som central för landets försvarsförmåga. Vi har ett mycket tydligt Östersjöperspektiv i försvarets inriktning och dimensionering. I detta perspektiv blir flyg och marin alldeles

Anf. 22 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Jag tackar för redogörelsen för hur denna process har gått till. Men man kan faktiskt se den också på ett något annorlunda sätt. Regeringen har sänt ut tydliga signaler om hur denna anskaffning ska gå till. I mina ögon har FMV vid två tillfällen ödmjukat sig och kommit med en hemställan om att få göra undantag från upphandlingslagen och få direktupphandla denna torped på grund av att man har insett att en konkurrensutsättning, en internationell upphandling, inte skulle fungera i detta fall. Då kan man anse att tillräckliga direktiv inte heller har getts gentemot FMV.

Försvarsministern påminner om att vi socialdemokrater har varit med och fattat beslut om materielanskaffningsstrategin. Det stämmer. Vi socialdemokrater anser också att upphandling i konkurrens och köp från den så kallade hyllan kan vara att föredra när det gäller att förse insatsorganisationerna med adekvat materiel. Det kan också vara ett klokt sätt att handskas med värdefulla skattemedel. Men vi anser att det behöver prövas från fall till fall.

När det gäller dessa komplicerade försvarssystemen, till exempel den lätta torpeden, förefaller det vara mindre klokt eftersom konsekvenserna blir så stora och det riskerar vår försvarsförmåga och innebär långsiktiga kostnader för skattebetalarna. Eftersom försvarsministern är inne på att effektivisera resurserna för skattebetalarna är det bara att hålla med. Det är ett bekymmer med regeringens brist på handlande i detta fall. Om vi får förseningar när det gäller att anskaffa denna torped är det stor risk att vi står inför väldigt mycket större kostnader än vad det skulle innebära om FMV kunde få direktupphandla denna torped.

Jag undrar om försvarsministern också anser att det är väsentligt med tidsfaktorn här. En sådan här upphandling tar lång tid. Dessutom överklagas de flesta beslut när det gäller så stora affärer. Under tiden riskerar man också att tappa kompetens i försvarsindustrin när det gäller underhåll, vidmakthållande och utvecklande av sådana komplexa system. Detta riskerar inte bara anskaffning och upprätthållande av den lätta torped 45 utan även i förlängningen upprätthållande, anskaffning och utveckling av den tunga torped 62 som i sin tur ska bestycka de två ubåtar som är beställda. Om det skulle ske och vi måste börja om från början och bygga om ubåtarna – de tuber som ska innehålla torpederna – kanske vi står inför en tid om tio tolv år för anskaffning av nya tunga torpeder. Det skulle innebära kostnader på många miljarder för svenska skattebetalare. Dessutom äventyras försvarets undervattensförmåga i Östersjön alldeles väsentligt.

Jag vill återigen fråga: Anser försvarsministern att tidsfrågan i detta fall är väsentlig?

Anf. 23 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Fru talman! Nu säger Anna-Lena Sörenson igen att det vid två tillfällen har kommit en hemställan från FMV. Jag har bett Försvarsdepartementet att titta noga på detta, och man hittar bara en hemställan. Den inkom den 24 januari i år.

Svar på
interpellationer

Jag gläds varje gång jag ser en riksdagsledamot som är så på tårna som Anna-Lena Sörenson är och som tycker att det är en enorm tidsutdräkt mellan den 24 januari och den 8 april. Jag tror att det är väldigt viktigt att man går till botten med varje sådan förfrågan och bereder den grundligt innan man lämnar svar just därför att konsekvenserna är tydliga.

Jag vill också direkt säga emot Anna-Lena Sörenson vad gäller en punkt, och det är när hon säger att FMV inte får tillräckligt tydliga direktiv. Det är precis det som man har fått. FMV har fått direktiv om att göra en upphandling i enlighet med materieförsörjningsstrategin. Eftersom FMV vill göra undantag från dessa tydliga direktiv inkommer man till regeringen med en begäran om att få göra annorlunda än enligt styrningen.

Sedan vill jag bara notera att jag aldrig har varit med om någon gång i denna kammare att någon socialdemokrat har försvarat konkurrensupphandling av försvarsmateriel eller den nya materieförsörjningsstrategin. Det som Anna-Lena Sörenson sade här förut är första gången jag har hört någon ens ta till sig att även Socialdemokraterna faktiskt har gått i samma riktning. Annars har Socialdemokraterna vid varje större projekt där vi har gjort konkurrensupphandling aktivt drivit emot detta. Ett tydligt exempel på det var upphandlingen av de splitterskyddade hjulgående fordon som slutligen Patria från Finland vann. Men de kunde inte ens tåla att ett grannland vann en upphandling i Sverige, utan då skulle politikerna riva upp detta.

Detta är nu nästa exempel. Jag dömer inte av denna fråga i kammaren nu när det gäller hur vi kommer att ställa oss till den begäran som FMV har inkommit med. Men jag konstaterar bara att det än så länge är läpparnas bekännelse från Socialdemokraterna att de faktiskt är för och kan tänka sig konkurrensupphandling. Jag har aldrig sett detta uttryckas, vare sig gällande konkreta affärer eller generellt vad gäller strategin sedan man själv föreslog den.

Jag tillbringade goda delar av förra mandatperioden med att diskutera detta i kammaren. Då var det undantagslöst så att jag försvarade detta mot socialdemokrater som var mot.

Jag vill dock gå tillbaka i själva sakfrågan. Torped 45 och svensk kompetens i vissa delar är speciella i detta sammanhang. Vi talar om deplacerande förmåga, förmåga för bräckta och grunda vatten, lägre hastigheter än annars som möjliggör bekämpning av mindre mål, trådstyrd torped, vilket också ger möjligheter att styra men kanske också styra bort från mål och minimera vådabeskjutning. Där har Sverige traditionellt haft en särskild kompetens.

Samtidigt har vi kunnat börja skönja en viss vilja till ominriktning också i andra länder, att det kustnära området börjar betraktas som viktigare.

Det finns alltså saker som är särskiljande. Men det direktiv som FMV hade från början var att se över hur marknaden ser ut och se hur man bäst går vidare för att anskaffa denna nya torped. Sedan har man den 24 januari kommit in med sin begäran som vi nu hanterar.

Men allt detta, om man tar det tillbaka ett steg, handlar om att utnyttja materielanslagen så effektivt som möjligt för att få så mycket försvarsförmåga för pengarna som möjligt.

Då kan jag bara konstatera igen att detta med beredningar och att man går till botten med frågorna inte riktigt har varit Socialdemokraternas kännemärke i detta sammanhang, utan de har utan underlag alltid sagt att något annat är bättre än konkurrensupphandling. Det tycker jag är beklagligt. Det gör att er budget som redan är urholkad av miljardnedskärningar urholkas också därför att dessa mindre anslag ska användas mindre effektivt.

Anf. 24 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Fru talman! Jag tror att vi alla är överens om att en ordentlig beredning alltid gynnar saken. Annars kan vi väl beskriva den socialdemokratiska hållningen som pragmatisk i frågan.

Jag kan också anmärka att försvarsministern bör ha hört argumentationen en gång tidigare eftersom jag själv har använt den i mitt inlägg i budgetdebatten före jul.

Vi socialdemokrater förhåller oss, som sagt, pragmatiska i denna fråga och gör inte som regeringspartierna och fastnar i ett ideologiskt tänkande när det gäller marknadskrafter och konkurrensutsättning.

För övrigt innebar väl i slutändan även pansarvagnen ganska mycket fördyringar för de svenska skattebetalarna?

När det gäller anskaffandet av den nya torpeden redogjorde försvarsministern för att det tidigare varit så att endast Sverige svenska torpeder har, så att säga, som är anpassade för ändamålet med tanke på det grunda och bräckta vattnet i Östersjön. Vad jag förstår finns det inte någon torped på hyllan i Italien, Tyskland, Frankrike eller England som är anpassad efter dessa förhållanden. Försvarsministern talar om andra länder, och då kan man spekulera i om det i så fall skulle vara Ryssland som har en torped som är anpassad efter de svenska förhållandena och de kustnära områdena.

Fru talman! Min fråga till försvarsministern med anledning av vad han just sagt blir om man kan dra slutsatsen att försvarsministern anser att det brådskar med besked för att undervattensförmågan ska kunna vidmakthållas. Tänker han agera för att påskynda processen och ge FMV besked om att man kan frånga regeringens tidigare beslut om att konkurrensutsätta anskaffningen av den lätta torpeden?

Anf. 25 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Fru talman! Först vill jag bara säga detta till Anna-Lena Sörenson: Nej, konkurrensupphandlingen av splitterskyddade hjulgående fordon innebar tvärtom sannolikt en miljardbesparing för staten, icke en fördyring.

Sedan är materieförsörjningsstrategin just pragmatisk. Det handlar om att pröva från fall till fall gentemot en trappa av åtgärder: Kan vi anskaffa färdig materiel, kan vi utveckla tillsammans med andra eller måste vi utveckla själva? Det ska prövas i varje enskilt fall för att se vilket som är bäst och mest pragmatiskt.

Jag vill samtidigt passa på att ge Anna-Lena Sörenson en eloge, och även Åsa Lindestam för den delen: Den nyansering och det resonemang som finns i era inlägg gör att debatten blir intressant. I alla fall tycker jag det. Precis de nyanseringar och resonemang som vi nu hörde från Anna-

Lena Sörenson om materielförsörjningsstrategin har jag ibland saknat i debatten – det pragmatiska från fall till fall.

Jag delar också hennes syn att mycket av debatten inte minst under förra mandatperioden var väldigt förenklad och ideologisk. Det blev svart mot vitt, eller möjligen blått mot rött. Jag upplevde debatten så att varje gång vi gjorde en konkurrensupphandling blev den omedelbart ifrågasatt här i kammaren av Socialdemokraterna. Försvarspolitikerna var väldigt mycket på väg att förvandlas till regional- och industripolitik. Sådana aspekter är förvisso viktiga – det anser jag också – men det är inte det som styr landets försvarsförmåga. Jag hoppas att Anna-Lena Sörensons resonemang på flera punkter här också ska förflytta hennes partis syn i de här frågorna några steg framåt.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2010/11:302 om Arbetsförmedlingen och Försvarsmaktens personalförsörjning

Anf. 26 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Fru talman! Åsa Lindestam har frågat mig hur det nuvarande regelverket ska tolkas i fråga om huruvida arbetsökande kan anvisas arbete i Försvarsmakten av Arbetsförmedlingen.

Åsa Lindestams fråga är ställd mot bakgrund av att ett nytt personalförsörjningssystem införts för Försvarsmakten.

Som statsråd varken kan eller får jag uttala mig om hur en myndighet bör besluta i enskilda ärenden som rör tillämpning av författning.

Arbetsförmedlingen och Försvarsmakten har med anledning av det nya personalförsörjningssystemet inom Försvarsmakten upprättat en överenskommelse myndigheterna emellan. Avsikten och målet med överenskommelsen är att stödja Försvarsmakten att etablera sig som arbetsgivare och tillgängliggöra lediga anställningar inom Försvarsmakten för Arbetsförmedlingens kunder.

Jag har inhämtat att Arbetsförmedlingen på sin interna webbplats har gått ut med information inom myndigheten som lyder: ”Enligt Försvarsmakten innebär samtliga anställningar inom Försvarsmakten internationell arbetsskyldighet. Detta betyder i praktiken att Arbetsförmedlingen inte ska anvisa till någon ledig plats inom Försvarsmakten.”

Detta klargör också Arbetsförmedlingen i sitt remissvar till betänkandet *Personalförsörjningen i ett reformerat försvar* (SOU 2010:86). I remissvaret har Arbetsförmedlingen också föreslagit att oavsett om den ersättningssökande ändå anvisats sådant arbete inom Försvarsmakten och oavsett på vilket sätt det kommer till a-kassans kännedom att han eller hon avvisat arbetet ska inte sanktioner vara tillämpbara.

Anf. 27 ÅSA LINDESTAM (S):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Jag ser fram emot den här debatten. Det känns oerhört viktigt att vi får ta tag i de här frågorna. De ligger där utanför och ruskar lite om oss. Jag tror inte att den här frågan är så enkel.

Regelverk har vi i Sverige. Vi har en mängd lagar som vi förhåller oss till, och de lagarna bestämmer hur vi ska agera i vissa situationer. När vi bryter mot lagar får vi någon form av straff för det, om vi upptäcks. Det kan bli böter, men det kan också bli fängelse eller annat.

Så ser det ut i Sverige. Detta är någonting som vi tillsammans har kommit fram till genom att ni som väljer oss sätter oss på de här stolarna, och sedan bereder regeringen förslagen. De går också igenom en lagrådsremiss där man ser att de verkligen stämmer överens med allting annat. Efter det tar vi här i riksdagen beslut om lagarna.

Det låter väldigt enkelt. Men så har vi frågan om försvarets personalförsörjning, som är väldigt stor och mycket svår i dagsläget – vi vet ju också att det finns vakanser här. Vi kan titta på frågan hur man ska få tag på människor som vill jobba åt försvaret i dag och ställa detta i förhållande till den plikt vi hade tidigare, när vi tog ut en del av befolkningen och sade: Detta måste ni göra. Då var det ett undantag hur man ordnade personalförsörjningen. Men när nu plikten är en före detta plikt som inte finns kvar längre blir det en krock mellan regelverken – en stor krock.

Egentligen ska det gå till så här: Arbetsförmedlingen ska anvisa arbete till dem som är arbetssökande. De arbetslösa ska alltså få förslag därifrån. Det är ett sätt. Om man tackar ja till ett arbete kan man gå och söka det. I bästa fall får man det, och därmed är problemet ur världen. Men man kan också söka jobbet men inte få det. Då har vi en försäkring i Sverige som bygger på att man i stället får pengar från a-kassan.

Nu står vi dock i situationen att Försvarsmakten hade plikt men inte längre har det. Det är frivillig ansökan till Försvarsmakten, precis på samma sätt som man söker vilket jobb som helst. I anställningen hos Försvarsmakten hänvisas dock till att man måste arbeta internationellt. Hur ofta och hur mycket är inte klarlagt än. Detta har vi socialdemokrater varnat för flera gånger. Man måste veta när man i så fall ska vara utomlands, liksom var man ska vara och i vilken tjänst.

Helt plötsligt krockar alltså detta. Vi har lagar som säger att om man som arbetssökande blir anvisad en plats av Arbetsförmedlingen ska man kunna tacka nej, men enligt ministern ska man fortfarande kunna få pengarna från a-kassan utbetalda. Det här går inte ihop.

Jag skulle vilja fråga ministern hur han egentligen tolkar de lagar och regelsystem vi har i Sverige. Kan en myndighet kliva åt sidan och säga att man gör på ett annat sätt, det här var inte så bra, när vi sitter här som lagstiftande församling och anser att detta är någonting som ska verka och gälla i Sverige? Det skulle jag vilja ha svar på. Hur tolkar ministern våra lagar och regelsystem?

Anf. 28 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Jag vill inleda med att säga att jag håller med Åsa Lindestam om en sak, nämligen att syftet med den omställning av försvaret som nu sker är att införa ett ”flexibelt, effektivt och tillgängligt” försvar. Det behövdes verkligen.

Försvarsdebatter blir ofta lite märkliga eftersom det framställs som att inga resurser längre satsas på försvaret, detta trots att vi varje år lägger närmare 40 miljarder kronor på det här området. Det är nog ganska få andra områden i samhället man lägger 40 miljarder kronor på som har denna behandling.

Just för att vi lägger så mycket pengar är det viktigt att vi får valuta för våra skattepengar och att vi också får den försvarsförmåga vi ska ha. Här finns väldigt mycket att göra, och vi har påbörjat resan. Vi ska bort från det gamla invasionsförsvaret med dåligt samövade, dåligt utbildade och dåligt tränade soldater, ofta med gammal materiel, där sju av tio faktiskt aktivt sade att de inte ville vara en del av försvarets framtid.

Problemet har också varit de långa ledtiderna. Försvarsplaneringen verkar ha präglats av en tro att militära konflikter på något sätt skulle utannonseras i tidningen några år innan de ska ske – att det skulle stå mellan sportsidorna och ekonominyheterna. Så fungerar inte militära konflikter. Hur ska man annars förklara de långa ledtider som har varit? Av 30 000 insatsorganisationer har endast 11 000 funnits tillgängliga inom ett år.

Detta är den stora utmaningen: att vända skutan, förnya och modernisera. En viktig del i detta är den nya personalförsörjningen, just för att åstadkomma det vi vill. Det finns många skäl till varför den är bra inte minst för att skapa en högre kvalitet. Inom det militära lär man sig snabbt att dåligt motiverade soldater inte gör ett bra jobb. Frivilligheten trumfar faktiskt plikten också i detta avseende.

Vi får också en snabbare reaktionsförmåga. På kortare tid kan vi ha 50 000 insatsklara för operationer både inom Sverige och utanför landets gränser. Vi får även, inte minst, ett bättre rekryteringsunderlag. Försvaret blir inte bättre för att man rekryterar från halva befolkningen – tvärtom, skulle jag vilja säga.

Åsa Lindestam beskriver detta med den nya personalförsörjningen som slarvigt. Jag skulle nog vilja vända på det och säga att jag tycker att det är Socialdemokraternas argumentation som är ganska slarvig. Man ser nämligen inte den stora bilden. Jag tycker att man ska ha respekt för denna förändrings storlek. Det är förmodligen den största förändringen inom svenskt försvar på ett hundra år.

Nu har vi kommit en liten bit på vägen. Är det någon som är förvånad över att det uppstår saker som måste korrigeras, saker som måste följas och saker som vi måste se vart de tar vägen? Jag kan avslöja att det kommer att vara så under en tid. Det kommer att finnas saker att noggrant följa och utvärdera. Jag är snarare förvånad över att så mycket har fallit på plats på så kort tid.

Det vi vet hittills om hur det går är ganska hoppfullt. I de två första rekryteringsomgångarna till GMU var det 10 000 sökande till 1 200 platser. Jag var i går på amfibieregementet i Vaxholm och träffade både soldater och befäl. Jag träffade en rekryteringsansvarig i en bataljon. Han sade: Vårt problem är inte att rekrytera nya soldater, utan vårt problem är att ta hand om alla som vill hit. När vi lägger ut en rekryteringsannons har vi ett enormt söktryck. Jag får nästan stoppa folk vid grindarna.

Socialdemokraternas nya talesman i dessa frågor, Peter Hultqvist, beskriver personalförsörjningen som en katastrof. Jag kan konstatera att verkligheten faktiskt inte ser ut så – långt därifrån.

Anf. 29 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Fru talman! Försvarsmakten ska under de kommande åren rekrytera 16 000 personer – unga människor till nya, riktiga och för Sverige viktiga jobb. Försvarsmakten är på väg att bli Sveriges kanske största ungdoms-

arbetsgivare. Med tanke på var Försvarsmakten har sina verksamheter är det fråga om många hundra nya jobb på orter som inte har upplevt en sådan utveckling på arbetsmarknaden på många år.

Åsa Lindestams fråga kan besvaras i flera led. Det första är grunden för att bli rekryterad till Försvarsmakten. Det finns två grundläggande kriterier. Det första är eget intresse – att man själv vill. Det är oerhört viktigt. Det handlar inte längre om tvång utan om den egna viljan och det egna intresset. Det andra är personlig lämplighet. Vilka förutsättningar bär man med sig? Vi är inte längre intresserade av vilken grupp man tillhör, vare sig det gäller ålder eller kön, på det sätt som vi var tidigare. Det är just intresse och lämplighet som gäller.

Saknar man intresse och lämplighet blir man inte rekryterad. Precis som Johan Forssell nämnde har det alltså varit 10 000 sökande på 1 200 platser i de två första utbildningsomgångarna. Det betyder att det råder konkurrens, och det betyder att Försvarsmakten aldrig kommer att rekrytera någon som själv inte vill. Det strider nämligen mot hela grunden i reformen. Man är inte lämplig om man saknar vilja.

Så var det under värnplikten. Johan Forssell har rätt i sin beskrivning; då ville 70 procent inte vara kvar i Försvarsmakten efter utbildningen och lämnade därför försvaret. Då fick vi ingen nytta för alla de pengar vi hade investerat i dessa individer. Det är alltså grunden i det jag ansvarar för, det vill säga Försvarsmaktens del i detta – intresse och lämplighet.

Sedan är det en annan myndighet, nämligen Arbetsförmedlingen, som svarar för de regelverk som Åsa Lindestam talade om. De tolkar sina regler. Därför vill jag läsa upp vad Arbetsförmedlingen själv säger i ett chefsmeddelande med information den 4 april:

Arbetsförmedlingen ska inte anvisa anställningar i Försvarsmakten som innebär internationell arbetsskyldighet. Arbetsförmedlingen har, som tidigare har informerats om, kommit fram till att underrättelse till a-kassan inte är aktuell även om den sökande avvisar anvisad eller erbjuden anställning som innebär internationell arbetsskyldighet. Arbetsförmedlingen ska inte anvisa till någon ledig plats inom Försvarsmakten.

Detta skriver Arbetsförmedlingen. Man hänvisar till sitt remissvar, där man skrivit att oavsett om den ersättningsökande ändå anvisats sådant arbete inom Försvarsmakten och oavsett på vilket sätt det kommer till a-kassans kännedom att han eller hon har avvisat arbetet ska sanktioner inte vara tillämpningsbara. Det är alltså Arbetsförmedlingens uttolkning av situationen.

Jag hörde häromdagen Håkan Juholt säga i *Rapport* att frivilligheten var här för att stanna. Jag tycker att det var ett väldigt välkommet uttalande som förhoppningsvis ger grund för en ökad samverkan också med Socialdemokraterna kring det nya personalförsörjningssystemet i framtiden. Det var alltså ett annat besked än det Peter Hultqvist gav när han kallade det katastrof.

För övrigt noterar jag samma sak som Johan Forssell, nämligen att det är svårt att förstå hur en situation där man har 10 000 sökande på 1 200 platser kan beskrivas som en katastrof. Snarare verkar det som att rekryteringen till den grundläggande militära utbildningen möter stort intresse i målgruppen unga människor, och det tycker jag är oerhört positivt.

Svar på
interpellationer

Anf. 30 ÅSA LINDESTAM (S):

Fru talman! Tack, ministern! Det vore dock tacknämligt om jag också kunde få svar på min fråga.

Det är ju så att regeringen föreslår och riksdagen beslutar om lagar och lagstiftning, och myndigheter kan inte göra undantag. Vi skulle få mer valuta för pengarna, sade Johan Forssell i ett tidigare inlägg. Om det är kriteriet förstår jag inte riktigt. Kommer försvarsministern att ta initiativ till en särlagstiftning i det här fallet? Kommer vi att komma ur gråzonläget? Det måste väl ändå vara det som är finessen i detta.

Ärendet har gått för fort. Det har vi Socialdemokrater påpekat. Vi hade kunnat utreda detta innan. Vad skulle hända om myndigheter i allmänhet sade: Nej, de där lagarna bryr inte vi oss om, utan vi kan göra på ett annat sätt? Och så tycker man att vi här, som stiftar lagar, inte är någonting att lyssna på.

Nej, detta tror jag inte är bra. Jag tror att det är ett illavarslande läge just nu. En särlagstiftning är nog av godo, för Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen – kallad IAF i folkmun – har tittat på detta och kräver författningsändringar om frivilligheten. Nuvarande lagar kan nämligen inte undanta arbeten inom försvaret, utan dit måste man också bli skickad från Arbetsförmedlingen. Det går inte att göra överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och Försvarsmakten. Detta säger Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen.

I detta har alltså Arbetsförmedlingen och a-kassan skyldighet att vidta åtgärder mot personer som undandrar sig olika typer av arbeten, inklusive arbeten i försvaret. Detta kräver att man tar ett rejält tag och gör en särlagstiftning så att människor inte behöver utsättas för denna situation. Jag tror att vi är eniga i slutmålet; där har vi ingen skiljelinje. Vägen dit måste dock göras rätt och riktigt enligt det vi står här för. Då måste det också till lagar och förordningsbestämmelser i förändringar här.

Återigen till min fråga: Hur tolkar ministern detta att myndigheter gör egna regler? Det vill jag ha svar på.

Anf. 31 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Valuta för skattepengarna, sade Åsa Lindestam och tyckte att det var märkligt att jag hade sagt det. Och det kanske är så att vi skiljer oss åt på den punkten. Jag tycker att det är oerhört viktigt att skattebetalarna får valuta för sina pengar, på försvarsområdet liksom på alla andra områden. Det ska inte finnas några stora hål i försvarets ekonomi. Det ska vara kvalitet, och det ska vara ordning och reda också i försvaret.

Historiskt sett i Sverige har vi varit överens över blockgränserna i mycket av försvars- och säkerhetsfrågorna, så också om vikten av frivillighet. Socialdemokraternas partiordförande Håkan Juholt satt själv med i den senaste försvarsberedningen där man förordade att försvarets insatsorganisation ska bemannas just på frivillig grund.

Som jag nämnde tidigare säger Peter Hultqvist att det är en katastrof inom personalförsörjningen, mot bakgrund av att det är 10 000 sökande till 1 200 platser. Jag är inte säker på att jag delar den bedömningen. Det vore intressant att höra om Åsa Lindestam gör det.

Jag har noterat att allt fler socialdemokrater nu talar sig varma för den allmänna värnplikten. Det blir som att lyssna till ett eko av en svunnen tid.

Jag hoppas verkligen att Socialdemokraterna kommer att finna en ansvarsfull linje i försvarsfrågorna därför att det här är ett område som på så många sätt är alldeles för viktigt för att lämnas åt kortsiktig utspelspolitik eller drömmar om det gamla invasionsförsvarets värnpliktsarméer anpassade för det gamla kalla kriget.

Försvaret genomgår just nu den största förändringen på många år. Jag är övertygad om att försvaret behöver arbetsro för att den här förnyelsen ska få fortsätta.

Anf. 32 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Fru talman! Arbetsförmedlingens uppgift i relation till det nya försvaret är att bidra till att matcha lämpliga unga människor till de jobb som finns i Försvarsmakten men inte att anvisa. Åsa Lindestam sade att det är en gråzon nu. Men Arbetsförmedlingen är uppenbarligen tydlig i sin uttolkning. Vid den pressträff som Försvarsmakten hade tillsammans med Arbetsförmedlingen efter deras överenskommelse sade generaldirektören Angeles Bermudez Svankvist följande: Vi vill vara tydliga med att jobben helt bygger på frivillighet. Försvarsmakten bestämmer hur kravprofilen ser ut och vilka som är lämpliga. Det kommer inte att bli några anvisningar från oss till de här jobben.

Jag tror att det är svårt att få ett tydligare uttalande än så.

Även om det inte skulle bli så och man mot förmodan skulle bli anvisad – alltså inte bara bli upplyst om att jobben finns, bli matchad och möjligen skickad till Försvarsmakten – blir man inte aktuell därför att grundkriterierna för Försvarsmaktens rekrytering är frivillighet, att man själv ska vilja, att man är motiverad, att man är intresserad av att vara kvar i försvaret långsiktigt. Det är där de stora poängerna med reformen kommer. Vi lägger inte ett års utbildning på individer som till 70 procent inte vill vara en del av försvarets framtid och lämnar det så fort de kan. Vi investerar utbildning och övning i personer som är intresserade av försvaret och vill vara där, vill vara med och göra en skillnad.

Den egna viljan är det avgörande. Det kommer omedelbart i varje uttagningsförfarande att visa sig om en person vill eller inte vill. Vill man inte så blir man inte aktuell. Vilken arbetsgivare vill ha anställda och satsa på sådana som inte vill vara där?

Det andra kriteriet är personlig lämplighet enligt ett noggrant uttagningsförfarande för att hitta rätt soldater som har förutsättningar och vilja att vara med och göra en skillnad.

Jag förstår att Åsa Lindestams interpellation egentligen handlar om Arbetsförmedlingens uttolkning av regler. Både Åsa Lindestam och jag vet väl att det inte är mitt ansvarsområde hur Arbetsförmedlingen agerar. Det är arbetsmarknadsministern som svarar för den myndigheten. Min myndighet i det här samarbetet är Försvarsmakten och deras intresse av rekrytering.

Låt mig gärna säga det till kammaren att min utmaning som försvarsminister inte är densamma som mina företrädare sedan murens fall har haft, att ständigt skära ned och skala ned försvaret. Min utmaning är att klara expansionen i försvaret. Det är en jättestor men positiv utmaning

att Försvarsmakten ska rekrytera 16 000 unga människor och bli landets största ungdomsarbetsgivare. Det ställer krav på kulturella förändringar, möjligen, inom Försvarsmakten. Man går från plikt till frivillighet. Jag tror att vi kommer att få väldigt medvetna och kravställande soldater som kommer att begära kvalitet, begära att tiden används väl, att man blir rätt utbildad, rätt övad och rätt utrustad, vilket är jättebra därför att det höjer kvaliteten i försvaret och försvarsförmågan.

Vi kommer att få bättre sammansatta grupper därför att vi nu har avskaffat den sista lagstadgade könsdiskrimineringen i svensk lagstiftning, att försvaret enligt lagen om värnplikten egentligen bara var intresserat av halva befolkningen, det vill säga män, och bortsåg från kvinnor. Vi vill ha blandade grupper också vad gäller ålder, bakgrund, utbildning, yrkeserfarenhet och familjesituation. Därför får vi ett stabilare försvar och en solid värdegrund.

Jag skulle vilja avsluta det här inlägget med att be Åsa Lindestam att med sedvanligt intresse medverka i att detta blir bra. Det har Sverige, Försvarsmakten och landets unga stort intresse av – konstruktivitet i detta.

Anf. 33 ÅSA LINDESTAM (S):

Fru talman! Det är bra om vi håller oss till frågan när vi resonerar, för vi har ändå så kort tid på oss. Det här berör Försvarsmakten. Det här berör våra myndigheter.

Jag vill att vi ska ha ett gott och bra försvar, absolut, men de lagar som vi stiftar ska gälla. Det kan inte vara så att myndigheter har rätten att skaffa sig överenskommelser där man överprövar det vi säger och får göra någonting helt annat.

Jag vill ha arbetsro för Arbetsförmedlingen, och jag vill ha arbetsro för a-kassan och för Försvarsmakten. Jag tycker att det är helt nödvändigt. Men försvaret har en särställning, och vi måste ta ansvar för att vi har tagit bort plikten. Då måste det till en lagändring; det kan vi inte komma ifrån.

Det här har vi socialdemokrater varnat för, och Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringar stämmer in i att det måste till. Går det att ordna snabbt är det bra, men jag tror inte att det är så.

Jag vill inte medverka till saker där lagar inte gäller, och det tror jag inte ministern vill heller. Det här är ett skyndsamt ärende. Det är en ytterst allvarlig situation som vi står inför. Vi har varnat.

Jag skulle vilja veta hur ministern tänker utreda och gå vidare med det här, på vilket sätt.

Ministern säger att han inte vill uttala hur myndigheter har beslutat. Men jag kan läsa ut att det är precis vad ministern gör här därför att han hela tiden hänvisar till att det är helt okej med överenskommelser mellan myndigheter. Jag kan inte ställa upp på det.

Då vill jag veta: Vad är det som gäller? Kan alltså myndigheten träffa helt egna överenskommelser som sätter våra lagar ur spel?

Anf. 34 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Fru talman! Nej, jag uttolkar inte alls vad myndigheterna gör. Jag återger vad de själva har sagt om sin egen överenskommelse. Mer specifikt i det här fallet återger jag vad generaldirektören för Arbetsför-

medlingen har sagt, hur hon ser på hur regelverken ska användas. Försvarsmakten är nämligen inte med och uttolkar de regelverken, utan det gör Arbetsförmedlingen på egen hand.

Jag har några kommentarer. Om Åsa Lindestam anser att Arbetsförmedlingen bryter mot lag är inte en interpellation till försvarsministern rätt väg att komma fram, för Arbetsförmedlingen är inte mitt ansvarsområde. Det som är mitt verksamhetsområde är Försvarsmakten. Jag ser med glädje på att Försvarsmakten och Arbetsförmedlingen kommer fram till ett samarbete för att matcha unga med intresse för försvar och säkerhet gentemot Försvarsmaktens behov att rekrytera många tusen unga till nya riktiga viktiga jobb.

Jag tycker att det är jättebra att myndigheterna pratar med varandra. Men hur Arbetsförmedlingen tolkar sina regelverk är icke mitt ansvar. Det ligger på dem som ansvarar för verksamheten i Arbetsförmedlingen, i myndigheten och utanför.

Jag väljer att se det så här i stället. Jag noterar Åsa Lindestams signal om att Socialdemokraterna är intresserade och villiga att bidra till en lösning på den här sortens tekniska frågor som möjligen kan uppkomma i reformeringen av försvaret. Det tycker jag är jättebra.

Vi kommer att lägga fram en proposition gällande arbetsrättsliga aspekter, skydd för dem på arbetsmarknaden som är kontraktsanställda, till exempel deltidsanställda i det nya försvaret. Det har sin grund i en mycket omfattande och seriös utredning. Det arbetet kommer att pågå framöver.

Jag hade gärna också sett bara någon liten markering från Åsa Lindestam om att det är bra att vi nu inte längre könsdiskriminerar vid rekryteringen till Försvarsmakten och att det är jättekul att se att så många unga visar intresse för försvaret, men jag tror att det kommer.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2010/11:259 om barn i sekundärboende

Anf. 35 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig om jag är beredd att ta initiativ till att det tas fram ökad kunskap om barnfamiljers boende på den sekundära bostadsmarknaden.

Amineh Kakabaveh menar att mörkertalet gällande barnfamiljer och barn på den så kallade sekundära bostadsmarknaden är stort och hänvisar till resultaten i Boverkets bostadsmarknadsenkät för 2010 som visar att alla kommuner inte har kunskap om hur många barn som finns på den sekundära bostadsmarknaden.

Jag vill börja med att framhålla att regeringen är mycket angelägen om att ha kunskap om och kunna följa utvecklingen på den sekundära bostadsmarknaden, som i stort sett kan beskrivas som kommunernas boendelösningar för personer som av olika skäl inte blir godkända som hyresgäster på den ordinarie bostadsmarknaden, bland annat hemlösa personer.

Regeringen beslutade därför i februari 2007 om en strategi under åren 2007–2009 för att motverka hemlöshet och utestängning från bostads-

marknaden. I anslutning till strategin gav regeringen ett antal myndigheter särskilda uppdrag. Socialstyrelsen och Boverket fick bland annat i uppdrag att ta fram en plan för hur den sekundära bostadsmarknaden återkommande kan kartläggas. Samma myndigheter fick också i uppdrag att kartlägga den sekundära bostadsmarknadens omfattning och inriktning. Vidare fick Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans med berörda myndigheter lämna förslag på hur utvecklingen av hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden fortlöpande ska kunna följas. Barn och ungdomars situation skulle uppmärksammas särskilt inom ramen för detta uppdrag.

Som ett resultat av strategin och de nu redovisade uppdragen kartlägger Boverket numera vart tredje år, sedan 2008, omfattningen av och inriktningen på den sekundära bostadsmarknaden. För att öka kunskapen om hur många barn som förekommer inom den sekundära bostadsmarknaden har Boverket också sedan 2009 kompletterat den årliga bostadsmarknadsenkäten med en sådan fråga. Eftersom Boverket i regleringsbrevet för 2011 fick i uppdrag att genomföra en ny kartläggning av den sekundära bostadsmarknaden ser jag ingen anledning att föregå det uppdraget genom att vidta ytterligare åtgärder för att inhämta kunskap.

Att mot bakgrund av detta hävda, såsom Amineh Kakabaveh gör, att regeringen vill öka omfånget på den sekundära bostadsmarknaden är häpnadsväckande. De åtgärder som har vidtagits de senaste åren visar i stället tydligt, anser jag, regeringens höga ambitioner för att motverka hemlöshet och utestängning från bostadsmarknaden.

Anf. 36 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Jag vill tacka statsrådet Stefan Attefall för svaret.

Med anledning av de alarmerande rapporterna om barnfattigdom har vi i Vänsterpartiet väckt frågan på olika sätt. Vi har bland annat skrivit ett tiotal interpellationer för att få regeringen uppmärksammas på hur hårt denna politik har slagit mot barnfamiljer med svag ställning i samhället och de som redan är socialt utsatta. Barnen har fått betala ett högt pris för försämringarna, nedskärningarna och utförsäljningarna av välfärden.

En viktig aspekt i välfärdens kärna är bostaden, som ger en trygg start i barnens liv. Jag menar att det inte blir en så trygg start i barnens liv när de inte kan bo permanent på ett ställe utan ständigt måste flytta.

I min interpellation började jag med att återge ett citat från Boverkets bostadsmarknadsenkät BME 2010: ”Vi frågar också kommunerna om det finns barnfamiljer på den sekundära bostadsmarknaden. En stor del av kommunerna saknar uppgift om detta. I de 74 kommuner som kan svara, finns det sammanlagt mer än 2 600 barnfamiljer med totalt ungefär 4 000 barn. Men mörkertalet är alltså stort.”

Den sekundära bostadsmarknaden är en viktig indikator på det svenska klassamhället i dag. Otryggheten i boendet för barnen och deras föräldrar är ingen bra start i livet.

Ansvar för bostadspolitikerna är delat mellan kommun och stat. Staten kan inte helt överskjuta ansvaret till kommunerna.

Fru talman! Med sekundär bostadsmarknad menas främst andrahandshyrning, inte hemlöshet som statsrådet Stefan Attefall påstår. Han försöker blanda bort korten, medvetet eller omedvetet. Det som högerpo-

litiken går ut på är att fler som är etablerade på bostadsmarknaden ska kunna gynnas av gynnsammare skatteregler vid andrahandsuthyrning liksom vid omvandling av hyresrätter till bostadsrätter.

Motviljan att bevara hyresrätter och enbart ge bidrag till dem som äger sitt boende samt motviljan att stimulera nyproduktion och hyresrätter med rimliga hyror drabbar bara barnfamiljer och de som har en svag ekonomi.

Svårigheten att ha kvar ett förstahandskontrakt förstärks också nu när miljonprogramsområdena ska renoveras med risk för kraftiga hyreshöjningar – detta då den nuvarande regeringen avvisar statligt ansvar för den tidigare statliga miljonprogramssatsningen. Det utestänger många, inte minst barnfamiljer med låg inkomst, menar jag. Det finns ett stort behov av upprustning av miljonprogramsområdena. Attefall och de borgerliga vägrar att stödja detta. ROT och RUT, alltså hembidrag för villaägare, är viktigare än de 4 000 barnen.

Anf. 37 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag kan hålla med Amineh Kakabaveh om att vi har många barn som får illa i Sverige i dag av fattigdom och av dåliga boendeförhållanden. Vi har ett stort ansvar som politiker, på både kommunal och statlig nivå, att göra allt vi kan för att försöka motverka detta och hjälpa till. Det engagemanget tror jag är ganska likartat hos en vänsterpartist och en kristdemokrat, exempelvis.

Nästa fråga är då: Hur ser fakta ut? Ja, en del är bostadspolitiken. Vi har sedan ungefär 1993 byggt hälften så mycket som våra nordiska grannländer. Vi har i Sverige kroniskt underinvesterat i bostadssektorn. Under en följd av år som detta skedde var Amineh Kakabavehs parti med och styrde Sverige genom att delta i ett regeringsunderlag – en kapitalt misslyckad bostadspolitik. Det är den vi skördar frukterna av i dag.

Nästa sak att titta närmare på är hur exempelvis barnfattigdomen har utvecklats. Då vet vi att antalet fattiga barn stadigt har minskat över en längre tid men också under alliansregeringens tid. Men det är också sant att snittinkomsterna har stigit under alliansregeringens tid, så att skillnaden har ökat något de senaste åren mellan snittet och de som har det mindre bra ställt.

Vad beror det på i sin tur? Jo, det beror på att vi har haft en god utveckling av medianinkomsterna. Det har varit en positiv utveckling för det stora flertalet. Men de som framför allt har levt mycket på bidrag har halkat efter relativt sett, eftersom de har haft en svagare förstärkning av sin inkomst. Och vad beror det på? Jo, det beror bland annat på att bostadsbidraget har legat stilla sedan 1997.

Vem styrde Sverige under senare delen av 90-talet och i början av 2000-talet? Jo, Vänsterpartiet tillsammans med Socialdemokraterna.

Nu höjer vi barndelen i bostadsbidraget rejält från nästa årsskifte. Vi har redan höjt flerbarnstillägget för att hjälpa flerbarnsfamiljer, inte minst ensamstående kvinnor med barn som har haft en svår utveckling.

Vi har också haft en ambitiös politik på jobbområdet. Exempelvis har jobbskatteavdraget gett en undersköterska en extra månadslön. Vad hade hänt med den extra månadslönen om Amineh Kakabaveh hade fått bestämma? Den hade inte funnits. Undersköterskan, kanske med två tre barn, hade haft en månadslön mindre per år om Amineh Kakabaveh hade

fått bestämma. Hade det förbättrat situationen för en lågavlönad kvinna i vården exempelvis? Nej.

Man måste ha ett engagemang – och det uppskattar jag att Amineh Kakabaveh har – men också kunskap om fakta och en politik som leder till förbättringar och ger människor mer pengar i plånboken och större möjlighet att bosätta sig i en bostad.

I dag mäter vi hur många barn som blir vräkta. Det gjorde man inte under den tid då Amineh Kakabaveh var med och styrde Sverige. Vi ser att antalet vräkningar har minskat sedan 2006. Antalet barn som blir vräkta har minskat sedan vi började mäta i mitten av förra mandatperioden.

Vi har en strategi mot hemlöshet, och vi jobbar aktivt med en generell bostadspolitik som skapar fler bostäder. Vi jobbar också för att försöka utnyttja befintligt bestånd på ett effektivare sätt. Vi sätter alla klutar till för att skapa en bostadsmarknad som fungerar bättre.

Det här är svåra frågor som tar lång tid, och det har vi respekt för. Facit fram till 2006 var negativt ur de allra flesta aspekter. Det var då Amineh Kakabaveh och Vänsterpartiet var med och styrde Sverige.

Nu mäter vi, och vi jobbar aktivt med frågorna och för en politik som skapar fler jobb och bättre ekonomi för dessa människor. Vi har redan gjort reformer och kommer med ytterligare reformer vid årsskiftet.

Amineh Kakabaveh borde snarare instämma och vilja delta i att förstärka vår politik i stället för att försöka få det att framstå som att den inte finns.

Anf. 38 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Det är vanligt här i kammaren att man attackerar när man inte har en bra politik. Så är det inom politiken. Det är dock sorgligt att statsrådet inte ens nämner att det finns 4 000 barn som inte har en permanent bostad. Den sekundära bostadsmarknaden innebär andrahandsuthyrning, och det är inte hemlöshet.

Ska vi tala hemlöshet är det många barn som vräks. Många invandrade barn och ensamstående med barn lever under fattigdomsgränsen. Det finns statistik på det.

Det är märkligt att säga att det har blivit bättre under denna regering. De rika har blivit rikare av högerregeringens politik men inte de fattiga. I dag lever fler än 300 000 barn i fattigdom. År 2008 var det enligt SCB 252 000 barn. Av dem var 31,4 procent fattiga barn från invandrarhushåll i Malmö. Det nämns inte ens, och det har successivt ökat. År 2011 är det 50 000 fler. Det är fruktansvärt.

Det finns ingen logik i er politik. Det är häpnadsväckande. Den borgerliga regeringen har ingen logik i sin politik. Det är det viktiga, inte att Vänsterpartiet samarbetade med regeringen för fem år sedan. Men det attackerar ni fortfarande. Kom i stället med en politik som övertygar mig och de 2 600 familjer och 4 000 barn som inte har en permanent bostad!

Er politik gynnar inte de fattiga och utsatta. Era RUT- och ROT-avdrag gynnar välbärgade familjer som har råd att betala. Resten får lida.

Vi rödgröna har föreslagit att det ska byggas 40 000 lägenheter per år. Hälften ska vara hyresrätter så att familjerna har någonstans att bo. Hyresrätten håller på att utarmas. I dag har man hyreshöjningar i Stockholmsregionen på mellan 25 och 60 procent. Det är fruktansvärt; folk kan

inte bo kvar. När man renoverar miljonprogramsområdena höjs hyrorna. Då blir det ännu mer fattigdom och ännu fler barnfamiljer som inte har någonstans att bo.

Jag efterlyser en politik som levererar till de människor som jag avser och inte till dem som regeringen redan genom olika skatteavdrag har gjort rikare. Det är kärnan i hela debatten.

Anf. 39 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag tror inte att jag kan övertyga Amineh Kakabaveh, för hon är så låst vid sina uppfattningar att hon inte lyssnar på mina argument. Men förhoppningsvis förstår andra som lyssnar på debatten och läser protokollet att vi har höjt flerbarnstillägget och kommer att höja barn delen i bostadsbidraget rejält från årsskiftet. Det handlar om så stora höjningar som 350 kronor för ett barn, 425 kronor för två barn och 600 kronor för tre barn per månad. Det har inte skett någon höjning sedan 1997, trots bland andra Amineh Kakabavehs medverkan i regeringsunderlaget under tiden innan vi tog över makten.

Vi har en hemlöshetsstrategi. Vi mäter hur många barn som vräks, vilket man inte gjorde tidigare. Vi följer upp frågorna noga. Vi sprider goda idéer. Vi märker att hur kommunerna jobbar med hemlöshetsfrågor påverkar antalet. Vi jobbar ambitiöst med att skapa en generellt bättre arbetsmarknad. Jag nämnde jobbskatteavdraget som ger undersköterskan en extra månadslön och som Amineh Kakabaveh har varit emot hela vägen och helst av allt vill ta ifrån undersköterskan i morgon om hon fick bestämma.

Vi har haft en finanskris. Det har uppmärksammats i hela världen men möjligtvis inte i Vänsterpartiets riksdagsgrupp. Sverige har gått ur krisen bättre än de flesta andra länder. Vi har en bättre sysselsättningsutveckling än andra länder, och jobben ökar i rask takt.

Nu gäller det att se till att människor som har deltidsarbeten, som är arbetslösa, som är i utanförskap eller är allt för beroende av bidrag kan få komma in på den reguljära arbetsmarknaden och öka sin arbetsmängd. Då måste det finnas goda resurser i arbetsförmedling och utbildning och givetvis också ekonomiska stimulanser som skapar goda förutsättningar för detta.

Antalet barn som lever i direkt fattigdom har minskat. Vi har också haft en utveckling där genomsnittet har haft en god inkomstutveckling. Vi har haft god reallöneutveckling, och de som har jobb har haft en god utveckling. Den relativa skillnaden har dock ökat något, och det är det som skapar debatten om barnfattigdom.

Självklart ska vi se till att alla får del av välfärdsförbättringar, och därför har regeringen vidtagit ett antal åtgärder.

När det gäller bostadspolitiken har det under lång tid byggts alldeles för lite. Vad har det berott på? En del av problemet har varit att vi i Sverige har använt Vänsterpartiets taktik med subventioner som inte har varit träffsäkra för fem öre. När vi hade subventioner hade våra grannländer inte alls motsvarande. Ändå följde vi samma utvecklingskurvor som dem fast på en mycket lägre nivå. När vi avskaffade subventionerna sjönk bostadsbyggandet i alla andra länder samtidigt. Det kom nämligen en finanskris som påverkade byggandet.

Vi måste skapa långsiktigt goda spelregler, minska krånglet, få mer liktydlig tillämpning av regelverket i kommunerna och ta fram mer detaljplaner. Vi måste också få ett mycket aktivare förhållningssätt mot kommuner, myndigheter, stat och aktörer på bostadsmarknaden så att vi kan skapa en långsiktigt högre bostadsproduktion.

Vi måste också fundera på hur vi kan använda befintligt bestånd bättre. Studenter kan kanske hyra in sig i en villa där det finns en övervakning eller en souterrängkällare ledig. Sådant vill vi uppmuntra.

Vi måste vända på alla stenar för att skapa fler bostadstillfällen och samtidigt jobba aktivt med sociala insatser för att hjälpa dem som har det extra svårt att komma ur sin situation och få ett fotfäste på bostadsmarknaden och arbetsmarknaden. Det är regeringens strategi. Vad står mot detta?

Anf. 40 AMINEH KAKABAVEH (V):

Fru talman! Det är glädjande att statsrådet på slutet tar till sig detta och vill vända på alla stenar, vilket är väldigt bra, i stället för att vara stolt över de skattesänkningar som alltmer påverkat dem som redan hade svårt på både bostadsmarknaden och arbetsmarknaden.

Jag menar att försäkringarna har påverkat så många människor med flera barn, ensamstående och så vidare. Man talar inte om dem, utan man talar om dem som redan har det gott och vi som har det bra. Det är inte något man ska vara stolt över.

Detta är viktigt. Här menar statsrådet att man har försatt subventioner. Staten har inte bidragit till kommunerna för att de ska öka byggandet av nyproduktion. Även om man hade gjort det är det fortfarande fråga om bostadsrätter. Det vet vi.

Boverket, Hyresgästföreningen med flera på bostadsmarknaden har förvarnat och gjort tydligt för regeringen att statens bidrag till kommunerna har påverkat så att det byggs mycket mindre, och när det byggs så byggs det bara bostadsrätter.

Vi vet att i dag behöver mer än 300 000 människor lägenheter. Det är viktigt inte minst för de 2 600 barnfamiljerna. Där måste man ha en politik. Att höja barnbidraget, bostadsbidraget eller studiebidraget med 100 eller 200 kronor är positivt. Men det är inte tillräckligt för att människor ska få en trygghet i starten på livet.

Det är vad Vänsterns politik bygger på. De utsatta ska få det bättre.

Anf. 41 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD):

Fru talman! Jag längtar till att vi ska få en situation där vi får något slags alternativ från vänstersidan så att vi har något att jämföra med. I dagens läge vet man inte vad bland annat Vänsterpartiet tycker i de olika frågorna.

Det som framgår av interpellationen är bara att Vänsterpartiet vill veta mer om barns bostads- och uppväxtvillkor. Jag vill påstå att sedan alliansregeringen kom till makten vet vi i dag mer. Med de uppdrag som vi har ute på Boverket och Socialstyrelsen kommer vi att veta ännu mer. Vi mäter nu på ett annat sätt och ser problemen mycket tydligare än vad man gjorde under tidigare socialdemokratiska regeringar.

Utifrån det arbetar vi aktivt med strategier men också med ekonomisk-politiska och sociala insatser för att skapa bättre villkor för barn som exempelvis lever i andrahandsboende eller ännu sämre situationer. Det är en ambitiös politik. Jag försökte beskriva den i ett antal exempel här tidigare för att skapa bättre villkor.

Självklart räcker inte bidrag. Bidrag är viktiga i vissa lägen. Men det handlar om att få människor att få en egen bostad, ett eget arbete och ofta också en generellt god ekonomisk miljö för att komma in på arbetsmarknaden.

Jag tycker att Amineh Kakabaveh kan titta sig runt om i världen. Vem har hanterat finanskrisen bäst? Vilket land går starkt ur detta? Frågan är: Hur gör vi nu efter finanskrisen? Hur skapar vi en arbetsmarknad som gör att den ensamstående mamman, den deltidsarbetande, den arbetslöse och den sjukskrivne kan komma tillbaka till arbetslivet?

Alliansregeringen är fullt engagerad i att skapa en sådan utveckling efter krisen. Alla goda krafter borde fundera på hur de kan medverka i detta i stället för att drömma om en tillvaro där man med några bidrag eller några skattehöjningar skulle kunna åstadkomma någonting som aldrig har fungerat tidigare. Tyvärr är det väl det enda recept vi får från Vänsterpartiet än så länge. Men vi kan väl hoppas på framtiden även här.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2010/11:104 Kvalitet i gymnasial lärlingsutbildning

2010/11:Ub8 av Jabar Amin (MP)

2010/11:Ub9 av Rossana Dinamarca m.fl. (V)

2010/11:Ub10 av Mikael Damberg m.fl. (S)

med anledning av prop. 2010/11:115 Bättre regler för elektroniska kommunikationer

2010/11:T13 av Annika Lillemets m.fl. (MP)

2010/11:T14 av Anders Ygeman m.fl. (S)

med anledning av skr. 2010/11:79 Ramverk för finanspolitiken

2010/11:Fi2 av Johnny Skalin och David Lång (SD)

med anledning av skr. 2010/11:114 Strategisk exportkontroll 2010 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

2010/11:U9 av Bodil Ceballos m.fl. (MP)

2010/11:U10 av Stellan Bojerud och Björn Söder (SD)

2010/11:U11 av Urban Ahlin m.fl. (S)

2010/11:U12 av Hans Linde m.fl. (V)

Finansutskottets betänkanden
2010/11:FiU23 Riksbankens förvaltning 2010
2010/11:FiU32 Statistikfrågor

Justitieutskottets betänkanden
2010/11:JuU29 Ändring i brottsbalken
2010/11:JuU11 Våldsbrott och brottsoffer

Trafikutskottets betänkanden
2010/11:TU15 Kontroll av färdskrivare
2010/11:TU17 Infrastrukturens planering
2010/11:TU18 Trafiksäkerhet

Socialförsäkringsutskottets betänkande
2010/11:SfU10 Försäkringskassans lokala närvaro

9 § Anmälan om interpellation

Anmäldes att följande interpellation framställdes

den 8 april

2010/11:316 Märkning av ritualslachtat kött
av *William Petzäll* (SD)
till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

Interpellationen redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 april.

10 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 8 april

2010/11:443 Mor Gabriels kloster i Turkiet
av *Robert Halef* (KD)
till utrikesminister Carl Bildt (M)

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 12 april.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om kompletteringsval till konstitutionsutskottet.....	1
2 § Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
3 § Svar på interpellation 2010/11:273 om ungdomars intresse för yrkesprogram.....	1
Anf. 1 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	1
Anf. 2 MIKAEL DAMBERG (S)	3
Anf. 3 ROGER HADDAD (FP).....	4
Anf. 4 OSKAR ÖHOLM (M)	4
Anf. 5 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	6
Anf. 6 MIKAEL DAMBERG (S)	7
Anf. 7 ROGER HADDAD (FP).....	8
Anf. 8 OSKAR ÖHOLM (M)	8
Anf. 9 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	9
Anf. 10 MIKAEL DAMBERG (S)	10
Anf. 11 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	11
4 § Svar på interpellation 2010/11:291 om övergångsregler för lärarlegitimation	12
Anf. 12 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	12
Anf. 13 JABAR AMIN (MP).....	13
Anf. 14 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	14
Anf. 15 JABAR AMIN (MP).....	14
Anf. 16 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	15
Anf. 17 JABAR AMIN (MP).....	15
Anf. 18 Utbildningsminister JAN BJÖRKLUND (FP).....	15
5 § Svar på interpellation 2010/11:298 om anskaffning av lätt torped.....	16
Anf. 19 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	16
Anf. 20 ANNA-LENA SÖRENSON (S)	17
Anf. 21 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	18
Anf. 22 ANNA-LENA SÖRENSON (S)	19
Anf. 23 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	19
Anf. 24 ANNA-LENA SÖRENSON (S)	21
Anf. 25 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	21
6 § Svar på interpellation 2010/11:302 om Arbetsförmedlingen och Försvarsmaktens personalförsörjning	22
Anf. 26 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	22
Anf. 27 ÅSA LINDESTAM (S).....	22
Anf. 28 JOHAN FORSSELL (M).....	23
Anf. 29 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	24
Anf. 30 ÅSA LINDESTAM (S).....	26
Anf. 31 JOHAN FORSSELL (M).....	26
Anf. 32 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	27
Anf. 33 ÅSA LINDESTAM (S).....	28
Anf. 34 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	28

7 § Svar på interpellation 2010/11:259 om barn i sekundärboende	29
Anf. 35 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	29
Anf. 36 AMINEH KAKABAVEH (V)	30
Anf. 37 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	31
Anf. 38 AMINEH KAKABAVEH (V)	32
Anf. 39 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	33
Anf. 40 AMINEH KAKABAVEH (V)	34
Anf. 41 Statsrådet STEFAN ATTEFALL (KD).....	34
8 § Bordläggning.....	35
9 § Anmälan om interpellation	36
10 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	36
11 § Kammaren åtskildes kl. 11.04.....	37

Prot. 2010/11:85
8 april
